

Kõne professor Püjile.
4. XI 38 a. H. Kaku.

Diplomitöö
392407

Rakuldar
4/XI 38

4 nov. 38

286

TARTU

III. Üldsuse huviide ajalooline areng leiutise suhtes.
IV. Leiutise aiasõiguse aiasu tähtsamaid momente tänapäeval.
Leiutaja ja üldsuse huvi leiutise suhtes,
V. Leiutajaõiguse õiguslik korraldamine.
selle õiguse areng ja kuidas need huvid esinevad
kehtivas Eesti patendiseaduses.

1) Mõistete.

2) Leiutaja õiguslik vastutus isiku pa-
tendindutamise või patendimise, juhul kui
on tegemist teise leiutisega.

a) Patendi patendindamise vastu, patendi
tähtsuse ja kehtuliku oleandmine.

b) Leiutaja õiguse kaitseandmine.

a) Üldiselt
b) Riikliku õigusega.

c) Riikliku õigusega riikliku üliõpilusõigusega.
d) Mõistete.

VI. Kokkuvõtte.

VII. Kasutatud kirjanduse nimestik.

stud. jur. Bernt Rennenkampff,
matrikli nr. 13780.

Diplomitöö.

(kaubandusõiguses)

11. XI 38 lojete and
õiguse asutus
Rennenkampff, B.

1938.a.

Sisukokkuvõtt.

- I. Sissejuhatus.
- II. Leiutaja soovid ja huvid.
- a) Ajalooline areng.
 - b) Leiutaja huvid tänapäeval.
- III. Üldsuse huvide ajalooline areng leiutise suhtes.
- IV. Leiutise ainuõiguse sisu tähtsamaid momente tänapäeval.
- V. Leiutajaõiguse õiguslik korraldamine.
- a) Ajalooline areng.
 - b) Kehtiv Eesti patendiseadus.
- 1) Põhimõtted.
 - 2) Leiutaja õiguslikud vahendid teise isiku patendinõutamise või patendi vastu, juhul kui on tegemist tema leiutisega.
- Motto:*
- Hõlgu*
- a) Protest patendinõutamise vastu, patendi tühistamine ja kohtulik üleandmine.
- 3) Leiutajaõiguse kitsendamine.
- a) Üldiselt.
 - b) Eelkasutamisoigus.
 - c) Kitsendamine riikliku ülivõimuõigusega.
 - d) Sundlitsents.
- VI. Kokkuvõtt.
- VII. Kasutatud kirjanduse nimestik.

I. Sissejuhatus.

Patendiõiguse põhimõtte ole valitseb kaks vastand-
 arvamust. Üks arvamus läheb peamiselt välja õigluseidest
 ja näeb leiutajakaitset leiutajale kuuluvat leiutamistõõ
 kaitset autoriõiguse kujul (Osterrieth, "Das Patentrecht
 in der Kulturentwicklung"; Engländer, "Zur Theorie des
 Patentrechts"; Elster, "Urheber-, Erfinder-, Warenzeichen-
 und Wettbewerbsrecht"). Teine suund vastleb patendiõigu-
 se otstarbeid ainult rahvamajanduslikult seisukohalt. Ta
 asetab seega otstarbekaalutlused esiplaanile ja arvab, et
 patendiõigus ei anna leiutajale talle seaduslikult kuuluva
 õiguse. Moto: vaid et ta ainult tasub talle üldse huvides.

Ἡ ἔργα μήτις πάντων πραγμάτων ἐβέν
 Ἡράκλειτος

(Das "Der Schutz der Erfindungen"; Haberlein,
 "Erfinderrecht und Volkswirtschaft"; Engländer, "Der staat-
 liche Erfinderschutz"; Isay, "Der Rechtsgedanke des Pa-
 tentschutzes"). Vaadeldes neid seisukohti, võib tulla
 arvanisele, et kuiski põhimõtte ei ole absoluutselt õige
 ega ka absoluutselt vale.

Patendiõigus ei kaitse ühel leiutaja huvisid, samu-
 ti mitte ka ainult üldse huvisid, vaid ta otsib pigem
 kompromisslahendust nende osaliselt üksteisele vastukäiva-
 te huvide õhtlustamises. Olenevalt sellest, kas ühe maa
 seaduseandlus lähtub leiutaja huvide seisukohalt või mitte,
 on tekkinud enam või vähem leiutajasõbralikud patendisea-
 dused.

Käesoleva tööga tahetakse anda ülevaade õhtlusepoolt
 leiutaja soovide ja huvide ja teiselt poolt üldse soovi-
 de ja huvide õiguslikust arengust ja sellest, kuidas need
 õhtluse ja huvi seisuvad kehti kehtivas patendiseaduses.

I. Sissejuhatus.

Patendiõiguse põhimõtete üle valitseb kaks vastand-arvamust. Üks arvamus läheb peamiselt välja õigluseideest ja näeb leiutajakaitstes leiutajale kuuluvat leiutamistöö kaitset autoriõiguse kujul (Osterrieth, "Das Patentrecht in der Kulturentwicklung"; Engländer, "Zur Theorie des Patentrechts"; Elster, "Urheber-, Erfinder-, Warenzeichen- und Wettbewerbsrecht"). Teine suund vaatleb patendiõiguse otstarbeid ainult rahvamajanduslikult seisukohalt. Ta asetab seega otstarbekaalutlused esiplaanile ja arvab, et patendiõigus ei anna leiutajale talle seaduslikult kuuluva õiguse, vaid et ta ainult tasub talle üldsuse huvides. (Damme, "Der Schutz technischer Erfindungen"; Häberlein, "Erfinderrecht und Volkswirtschaft"; Kändler, "Der staatliche Erfinderschutz"; Isay, "Der Rechtsgedanke des Patentschutzes"). Vaadeldes neid seisukohti, võib tulla arvamisele, et kumbki põhimõte ei ole absoluutselt õige ega ka absoluutselt vale.

Patendiõigus ei kaitse üksi leiutaja huvisid, samuti mitte ka ainult üldsuse huvisid, vaid ta otsib pigem kompromisslahendust nende osaliselt üksteisele vastukäivate huvide ühtlustamises. Olenevalt sellest, kas ühe maa seaduseandlus lähtub leiutaja huvide seisukohalt või mitte, on tekkinud enam või vähem leiutajasõbralikud patendiseadused.

Käesoleva tööga tahetakse anda ülevaade üheltpoolt leiutaja soovide ja huvide ja teiselt poolt üldsuse soovide ja huvide õiguslikust arengust ja sellest, kuidas need soovid ja huvid esinevad Eesti kehtivas patendiseaduses.

II. Leiutaja soovid ja huvid.

a) Ajalooline areng.

Leiutis tekib, kui inimene juhusliku või kavakindla juurdlemise tulemisena jõuab arusaamisele, et mõnel tehnilisel alal on võimalik parandada senist olukorda. Arusaamise lõpule viimisega leiutajas ongi leiutis olemas. Tekib midagi seni olematut, nimelt vaimuvara "leiutis".

Üheaegselt leiutise tekkimisega kerkivad üles soovid ja küsimused, mis on erinevad, vastavalt leiutajat ümbritsevatele kultuuritasemele, õhkkonnale ja ajale, milles ta elab. Meie aja leiutaja mitmesugused soovid oleksid olnud võõrad endiste aegade leiutajale, nii nagu nüüdisaja madala kultuuritasemega leiutajatel ei ole veel praegugi erilisi soove leiutise kaitse suhtes.

On oletatav, et esimene leiutis on pärit juba ürgajast, vaatamata sellele, et eelkiviaegne inimene tundis ainult kõige algelisemat tehnikat. Juba tol ajal inimene võis tulla veendele, et ta suudab kergemini tükeldata toitu ja tappa loomi, kui võtab kätte mõne kõva eseme, näiteks kivi. Tolleaegsele inimesele oli selline teadmine suure tähtsusega, kuid see ei äratanud temas muud huvi, kui kivi kasutamist toiduhankimise vahendina. Tal ei olnud midagi selle vastu, kui kaaslased järgnesid tema eeskujule, sest kive oli külluses ja nad kõik täitsid sama otstarbe.

Edaspidine areng oleneb esimesest leiutisest. Inimene saab aru, et kivi mõju on suurem, kui varustada seda varrega. Sellest tekib kivihaamri leiutis. Võimalik, et leiutaja otsib endale auguga kivi või teeb ise augu kivisse. Igal juhul käib selle leiutisega kaasas juba esimene soov,

ja nimelt omamise soov. Tekib omandiõiguse mõiste, millele lisandub teine soov - soov omandikaitse järele. Esialgu leiutaja võtab selle kaitse enda hooleks, kuna puuduvad muud kaitsevahendid. Täielist ainuvalmistamise ja ainutarvitusõiguse tahet varrega kivile ei ole veel tekkinud. Võtku teisedki kivi, varustagu selle auguga ja pistku sellest läbi vars.

Perekondadest suuremate suguharude tekkimisega käib kaasas üksikute liikmete omavaheline võistlus, millele järgneb suguharude omavaheline võistlus. Igas suguharus saab juhiks ja pealikuks edukaim ja tugevaim. Suurema mõju saavutamiseks üksikud suguharud ühinevad kas vabatahtlikult või sunnivad samadel põhjustel endaga ühinema nõrgemaid. Kultuuritase tõuseb, leiutatakse paremaid relvu ja põllutööriistu. Kuna puudub uute leiutiste laialdasem kaitse ja see piirdub ainult üksikute ühendistega, püütakse leiutisi hoida suures saladuses, eriti aga just teiste inimühendiste suhtes. Eriti suure tähtsusega leiutiste saladuses hoidmine teeb ühe inimeste ühendi teisest tugevamaks. Sellist ainukasutamise soovi rahuldatakse leiutise saladuses pidamisega ja omal jõul kaitsmisega.

Vanade rahvaste suur lugupidamine nõidade, hiljem ka preestrite- ja arstide seisuse vastu ongi tõenäoliselt tingitud suurel määral saladuses peetud leiutistest (Oelenheinz, "Das Recht der Erfindung", lhk. 7).

Kui orja maksuta tööjõud asendatakse palgalise tööjõuga, tugevneb võistlus. Kui üksik käsitöeline teeb mõne leiutise, hoiab ta seda saladuses, et olla oma tööga ees teistest käsitöelistest.

Teatavasti tekkis saladuse kaitse all hulk uusi leiutusi.

tisi pottsepa töös, portselani valmistamises ja relvade alal. Leiutis pärandati isalt pojale, millega pandi alus nii mõnelegi suguvõsa jõukusele.

Üksikute riikide arenedes organiseeritud õigusriikideks, võttis riik kaitse ja korra eest hoolitsemise enda kätte. Hakati hindama eriteeneid ja karistama eksimusi. Tolle ajajärgu leiutajas tekib esmakordselt soov saada riigilt tunnustust eriteene eest kas rahalise tasuna või erilise austusena. Nii näiteks tasuti keskajal ja ka uuemal ajal õige sageli alkeemia, arstiteaduse j.n.e. alade leiutajaile valitsevate vürstide poolt kas suuremate rahasummadega või kõrgete auametitega.

Järgnevalt tekib soov kasutada leiutist riikliku kaitse all. Leiutise kaitsest autoriõiguse kujul ei ole aga veel juttu, sest niisugune õigus oleks olnud keskajal liig keeruline tolleaegsele seadusemõistele.

Alles siis, kui valmistamise saladus ei pakkunud enam laialdast ja küllaldast kaitset, kuna ettevõttes töötas võõraid tööjõude ja saadus ise ka reetis oma valmistusviisi, tekkis soov ainutarvitamisõiguse järele. Riik pidi tagama selle. On kindel, et tõuge sellise õiguse loomiseks ei tulnud leiutaja poolt, vaid riigivõimudelt, kes said aru, kui tähtis on tööduse edendamine ja sellega kaasas käiva majandusliku jõukuse tõstmine tublide eriteadlaste ja leidurite kaasabil. Nende tegevuse soodustamiseks hakati neile andma mitmesuguseid eesõigusi. Viimaste hulgas seisab monopol esimesel kohal.

Hiljem selgub riigivõimudele, et riigi seisukohalt ei ole kasulik, kui leiutis pärandatakse isalt pojale, säides saladusena või sattudes isegi unustusse. Riigi poolt

leiutajale antud soodustused ja kaitse ei ole määratud leiutise saladuses hoidmiseks, vaid selleks, et soodustada leiutamist. Ühiskonna arenemisele on kahjulik, kui leiutis ei tehta teatavaks. Sellest tingituna valitsused püüavad sunnida leiutajaid tegema teatavaks oma leiutisi, mis omakord on võimalik ainult seeläbi, kui riik kaitseb leiutist teatava aja jooksul. Igal juhul peab leiutise avaldamise kasu olema seevõrra suur, et leiutaja ei eelista kaitsele vaatamata hoida leiutist saladuses.

b) Leiutaja huvid tänapäeval.

Nii on leiutised ja leiutajate soovid olnud lähedases seoses inimsoo kultuurilise arenguga.

Leiutise segamata kasutamise soovist, kus leiutajaise teostab leiutiseseme lihtsat kaitset, areneb välja püüd omandada ainukasutamise õiguse leiutise saladuse säilitamisega. Siis alles saavad alguse riigile esitatud soovid, arenedes välja soovist riiklikule tunnustusele ja tasule, samuti ka leiutise kaitsele, kuni riiklikult tagatud ainukasutamise õiguseni.

Tänapäeva leiutaja ei nõua seaduselt üksi lihtsat kasutamise õigust, vaid ainukasutamise õigust. Suuremale osale leiutajalist oleks leiutise takistamatu kasutamise õigus üksi väärtusetu. Mõnikord, kui on tegemist leiutisega, mida võib tema erilise konstruktsiooni tõttu teostada saladuses, piisaks ehk kasutamise õigusest. Kui aga leiutis käsitab harilikku mehaanilist seadist, ei piisa lihtsast kasutamise õigusest, sest võistlejal on kerge taibata leiutise põhimõtet, ning hankides valmistamiseks vajalikud vahendid, ei võtaks samasuguse mehaanilise seadise valmistamine enam palju aega.

Samuti ei ole leiutaja sageli suuteline teostama leiutist iseseisvalt.

Nii katsub leiutaja omandada ainukasutamisõiguse, mis kõrvaldaks kõik teised tema leiutise kasutamisest. Ühtlasi see õigus peaks olema ülekantav, sest vastasel korral osutuks ta kasutuks leiutajale, kel puudub teostamiseks vajalik kapital ja praktiline teostamisoskus. Niisugusel korral leiutaja loovutab talle antud ainukasutamisõiguse teisele, kas füüsilisele või juriidilidele isikule.

Ainukasutamisõigust leiutaja püüab saavutada võimalikult lihtsal ja kindlal teel. Nii nagu näiteks autoriõigust kunstiteose juures. See õigus on ju ka ainuõiguslik kasutamisõigus, mis oma sisemise omaduse tõttu ei ole sõltuv välisest vormlikkusest. Leiutaja soovi kohaselt peab tema poolt soovitud leiutajaõigus, see on ainuõiguslik kasutamisõigus, samuti tekkima leiutistöö lõpetamisega. Kuid see nõutud ainuõigus läheb kaugemale kunstniku ainuõiguse mõistest. Leiutaja tahab omandada tehniliste mõtete ja kujutluste kaitse, kunstnikul piisab aga konkreetse vormi kaitsest.

Edasi leiutaja püüab saavutada, et talle tagataks leiutajaau. Üldiselt see on iseendast mõistetav, sest kui keegi nimetab enese alusetult mõne leiutise leiutajaks, siis on tegemist pettusega, mis nagu iga teinegi ebaõige tegevus on vastolus üldise õiglustunde ja üldise õigusega.

Olukord on teistsugune, kui on tegemist palgatud leiutajaga. Niisugusel korral käitise juht annab talle vajalikud leiutamise eeltingimused ja vahendid, võib-olla isegi konkreetse ülesande. Sellisel juhul käitise juht võib nõuda endale leiutajaau kas osaliselt või täiel määral.

III. Üldsuse huvide ajalooline areng leiutise suhtes.

Leiutaja huvid on erinevad üldsuse huvidest. Möödunud sajanditel olid riiklikud huvid sageli hoopis vastolus leiutaja huvidega. Nii näiteks tapsid hirmuvalitsejad leiutajaid või torkasid neil silmad peast, et kindlustada endale leiutise ainukasutamise õigust. Uuemal ajal, kuni 18. sajandini, riik hoidis tihti leiutajaid väevõimuga oma maa piirides kinni, et takistada nende siirdumist teistesse riikidesse. Nii jäi portselani leiutaja alkeemik Böttger, kes elas 18. sajandil, eluks ajaks Saksi kuninga vangiks (Oelenheinz, "Das Recht der Erfindung", lehekülj 18). Tänapäeval üldsus ja leiutaja tulevad üksteisele vastu sel määral, et üldsus on sunnitud andma leiutajale tasu, et meelitada teda leiutise avaldamisele, ühtlasi sellega ka üldise tööstusliku usinuse arendamisele. Nad seisavad üksteisega vaenujalal sel määral, et iga ainuõigus on vastolus üldsuse vabade huvidega. Riik ei saa anda järele leiutaja igale soovile, vaid ta otsib lahendust mõlemate huvide kokkuleppe sobitamises. Siinjuures tuleb tähendada, et nende huvide kompromisslahendus, mis on saavutatud riigisurvega, võib kalduda ühele või teisele poole kas rohkem või vähem kahjuks või kasuks. See lahendus on erinev ajas, territooriumis ja ühiskonna arenemisastmes. Olenevalt sellest, missugusele poolele riik kaldub, on tekkinud rohkem või vähem leiutajasõbralikud seadused.

Juba patendiseaduseandluse algastmed näitavad neid riigi mitmesuguseid seisukohti kompromissi loomisel leiutajahuvid ja üldsusehuvid vahel. (Vördle Hensel, "Begrenzung des Rechts an technischen Schöpfungen", 1. lõige).

Nii annab esimene Inglise patendiseadus aastast 1623 leiutajale sooritatud vaimse töö tasuna ainuõiguse. Tasu andmisel ta arvestab leiutaja omakasupüüdlikkust, asetades ühtlasi leiutaja rahvuslike huvide teenistusse, mõjustades teda õpetama rahvast ja arendama üldist tööstust. Sama mõtte leiame Damme-Butter'i "Das deutsche Patentrecht", lehekülj 6, kus öeldakse:

"Patendiõigus ei ole mõeldud omakasuna, vaid vahendina, rikastada maa kaubandust ja rahvamajandust uute teadmistega. Ainult sellepärast omandab see, kes on rikastanud maad niisuguse teadmise, tehtud vaeva ja kulutuste tasuna eesõiguse; millega omakord aga ühtlasi saavutatakse, et teisedki püüavad omandada selliseid eesõigusi, see tähendab, et nad püüavad luua uusi väärtusi. Need kaalutlused spekulierivad küll omakasupüüdlikkusele, kuid mitte lõpliku sihina, vaid asetavad leiduri omakasupüüdlikkuse ilma leiduri vastava soovita ja vahest ka vastu tema tahtmist üldsuse huvide teenistusse".

Patendiseaduseandluse teine tähtsam allikas põhjeneb teisel alusel, milleks on Prantsuse seadus 7. jaanuarist 1791. a. Selle seaduse mõtte järele kuulub leiutajaõigus inimeste üldiste õiguste hulka, mistõttu temas tunnustatakse seaduslikult leiutaja õigust leiutise ainukasutamisele. ("Toute découvert on nouvelle invention dans tous les genres d'industrie est la propriété de son auteur").

Ka see prantsuse patendiseadus annab õiguse patendile riikliku akti kaudu, piiritelles ühtlasi õiguse ajalist kestvust. Kuid ka see üldisel inimõigusel põhjenev seadus ei saanud ignoreerida eelpool mainitud põhimõtet ja andis leiutajale õiguse ainult selles ulatuses kui suurel

määräl see oli kooskõlas üldsuse huviga.

Inglise seaduseandluse poolt ammu toonitatud põhimõte, et üldsuse huvide edendamine ja kaitse on võimalik ainult koos samaaegse leiutajahuvide osalise silmaspidamisega, ei leidnud alati tunnustust. Nii on Saksamaal möödunud sajandi 70-date aastate paiku doktriin asunud igasuguse leiutajaõiguse suhtes eitavale seisukohale. (Häberlein, "Erfinderrecht und Volkswirtschaft", lehekülg 24; ka Kohler, "Handbuch des Patentrechtes"). Ka vabakaubanduse kool jättis tähelepanemata, et ainult leiutaja edustamine võib mõjustada leiutajat leiutamise tulemuste avaldamisele. Alles Gustav Schmoller'i ajaloolise kooli tekkimisega saavutas patendiasjandus täie tunnustuse.

Seaduseandluse esimeseks sammuks oli seega seaduse vormuleerimine selliseks, et ta tiivustas leiutajat avaldama üldsusele oma leiutist. Ning seda mitte üksi otsese kasutamise, vaid ka virgutusega vastaval alal.

W.v./ Siemens ütles 1878.a. peetaval Viini patendikongressil:

"Täpses avaldamises seisab piiritu tõuge kogu tööstusele, olgu leiutis siis halb või hea. Uus mõte, mis ajakirjanduse kaasabil levib üle kogu maailma, on nagu välg, mis süütab sajas paigas. Sageli on väärtusetud leiutised need, mis kiire avaldamisega levitavad suurt õnnistust ja edu. Patendi andmisel ei ole tähtis, kas patent on hea või halb, kas temast on kasu või mitte. Uus mõte, mis peitub temas, peab saama nii kiiresti kui võimalik inimsoo ühisvaraks. Selles peitub mõte!"

Kõige lihtsamaks mooduseks oleks rahalise tasu andmine. Kuid sellele kõneleb vastu asjaolu, et leiutise

väärtus ilmneb peagu alati alles ajajooksul. Seega ei saa leiutist peagu üldse hinnata kohe alguses. Nii on seadused läinud üle ainuõiguse saamise võimaluse andmisele, kusjuures leiutise riisiko lasub leiutajal.

Seadusandluse ülesandeks jääb kindlaks määrata seda, et üldsus oleks teadlik ainuõiguse ulatusest ja sellest, et see ainuõigus teatud aja järele kustub, või muutub üldsuse varaks, niipea kui leiutaja ei ole enam huvitatud ainuõigusest. Sealjuures leiutise omanik ei tohi oma õigust kuritarvitada, seda mitte kasutada üldsuse kahjuks.

IV. Leiutise ainuõiguse sisu tähtsamaid momente tänapäeval.

Leiutajale antud ainuõiguse sisu olulisemaks omaduseks on küll õiguse ajaline piiramine. Kestev või liig pika kehtivusega ainuõigus oleks vastolus üldsuse poolt taoteldud sihiga, rikastada rahvamajandust. Selle ajalise piiri õige kindlaksmääramisega riik saavutab seda, et ühelt poolt sellest ajast piisab leiutajale küllaldaseks kasu saamiseks oma leiutisest, kuna teiselt poolt see aeg ei ole ülearu pikk.

Ainuõiguse teine iseloomustav omadus on õiguse andmise sõltuvus riiklikust aktist. Ainuõiguse saamise võimalus võrsub koos leiutise lõpetamisega. Õiguse andmine peab üldsuse huvides olema seotud aga riikliku aktiga. Vastandina sellele võrsub kirjandusliku või kunstniku loomingu ainuõigus otsekohe pärast loomingutöö lõpetamist, ilma et ta kahjustaks sealjuures üldsuse huvisid. See vahetegemine on tingitud ja seletatav kunstiteose ja leiutise erinevusest. Mitme autori arvamuse kohaselt käib kunst-

niku autoriõigus mõtte vormi kohta, leiutaja oma aga selle sisu kohta. (Damme, "Schutz technischer Erfindungen als Erscheinungsform moderner Volkswirtschaft", lehekülj 82; Potthof "Urheberrecht"). Tehnilise mõtte või tehnilise idee kaitse kitsendab suurel määral tööstusvabadust, kuna tehnilise leiutise juures on võimalik paljude leiutajate omavaheline võistlus. Kunsti-, trükiteoste juures tuleb aga peagu alati kõne alla ainult üks kindel isik. (Osterrieth, "Patentrecht", lehekülj 11: "Leiutis ei evi min-geid erilisi isikupäraseid tunnuseid ega kanna endas omandiõiguse tunnuseid"; Osterrieth, "Wissenschaftliches Eigentum", lehekülj 27: "Vastandina vaimutööle ei kanna leiutis endas autoriõiguse tunnuseid"). Ka Büchler'i "Rechtswirkungen einschränkender Vertragsklauseln bei Übertragung des Urheberrechts" seisab 22 leheküljel: "Leiutajaidee ei kanna leiutaja erilist pitsatit".

Eelpool mainitust selgub, et igal leiutiste alal tegutsejal peab olema võimalik teada saada olemasolevaid ainuõigusi, sest muidu võib tekkida olukord, kus leiutaja raiskab asjatult aega, töövaeva ja raha kellegi teise juba kaitstud leiutise väljatöötamiseks. Riigi poolt leiutajale kohustuseks tehtud sundus leiutise avaldamise suhtes eeldab ainuõiguse andmist seoses riikliku aktiga. Juba eelpool mainiti, et ainuõiguse andmise tingimuseks on leiutise teatavaks tegemine leiutaja poolt. Riik võib tulla leiutaja soovidele vastu ainult selles ulatuses, kui suurel määral see on kooskõlas üldiste huvidega. Seega ta hüvetab leiutajat, kes avaldab oma leiutise. Sel põhjusel annab riik ainuõiguse leiutise peale,

mida on sooritanud mitu leiutajat üksteisest sõltumatult, sellele leiutajale, kes esimesena avaldab üldsusele oma leiutise, ühtlasi esimesena õpetades üldsust.

W.v. Siemens'i "Lebenserinnerungen" 48. leheküljel on öeldud tõlkes:

"Ma olin selle teate juba ära saatnud, kui professor Otto Braunschweigis uuesti leiutas minu meetodi pürokseliini valmistamiseks ja selle avaldas. Minu endine tegevus selles asjas ja minu teade sõjaministeeriumi jäid muidugi saladuseks ja seega peetakse Otto't täie õigusega kõlbuliku pürokseliini leiutajaks, sest ta avaldas esimesena selle valmistamise meetodi. See tundub esialgu karmina ja ülekohtusena, et keegi võib omastada varajasema teadaandega avastamise või leiutamise au, kuna keegi teine, kes selle asja kallal on töötanud juba ammu armastuse ja eduga, tah- tis seda avaldada alles põhjaliku läbitöötamise järele. Kuid teiselt poolt peab ütleva, et prioriteedi suhtes peab valitsema mingi kindel reegel, kuna teadusele ja maailmale ei ole tähtis isik, vaid asi ise ja selle teatavaks tegemine. Nii on minuga juhtunud mitmel korral."

Kui seaduseandlus seisab ühekülgselt ainult üldsuse huvide poolel, nii nagu esimene Inglise patendiseadus, siis ta annab piiramatut ainuõigust ainult sellele leiutajale, kes esimesena avaldas oma leiutise. Kui aga seadus selle vastu on leiutajasõbralikum, nagu näiteks Põhja-Ameerika Ühendriikide oma, ja kui ta tunnustab leiutaja loomulikku õigust leiutise peale, siis eelistab ta esimest leiutajat mingil viisil ka siis, kui too viivitab oma leiutise avaldamisega. Esimese leiutaja piiramatut kaitset sellel määral, et ainuõigus igal juhul reserveeritaks temale, ei ole ka kõi-

ge leiutajasõbralikumaski seaduseandluses. See oleks liig suure vastolus üldsuse huvidega. Seaduseandlus võib küll anda esimesele leiutajale võimaluse enese kaitsmiseks ainuõiguse andmise vastu esimesele avaldajale, kusjuures esimene leiutaja nõuaks patendi endale, kuid ta peab siis esimest leiutajat kohustama, omakord avaldama leiutise, sest ainult sel teel üldsuse huvid jääksid puutumata.

Kui riik võtab esimese leiutaja esimese avaldaja suhtes oma kaitse alla, astub ta igal juhul alles siis leiutaja huvide kaitseks välja, kui leiutaja soovib riigi vahelelastumist, see tähendab, endast teatab ja oma nõudeid esitab. Riigil ei ole mingit huvi keelata ainuõigust esimesele avaldajale, kes oma avaldusega on tõeliselt rikastanud üldsust, kui esimene leiutaja sellele nähtavasti ei omista tähtsust. On juhuseid, kus leiutaja isegi ei tahagi saada ainuõigust.

Kui seaduseandlus on vähem leiutajasõbralik, võib ta asuda ka sellele seisukohale, et leiutaja ise on süüdi ainuõiguse kaotamises, olgugi et ta omaks sellele õiguse esimeses järjekorras, kuna ta viivitas avaldamisega nii kaua, kuni teine leiutaja jõudis temast ette. Igal juhul annab ta siis esimese leiutaja kasuks mõne kaitsesoodustuse, olgugi et ainuõiguse saab mitte esimene leiutaja, vaid esimene avaldaja. Nii näiteks kaitseb ta esimest leiutajat sel teel, et ta teda kas igal tingimusel või teatud eranditega arvab välja ainuõiguse mõjupiirkonnast.

Loomulikult võib riik eelistada esimest avaldajat esimesele leiutajale ainult sel korral, kui esimene avaldaja ei ole tuletanud oma teadmisi ebaseaduslikul teel esimese leiutaja leiutisest, samuti mitte ka siis, kui esimene

avaldaja oma teadmised on saanud küll seaduslikul teel, avaldamise läbi rikub aga leiutajale antud vaikimise töötuse. Tehnika edendamise suhtes ei oleks neil avaldamise asjaoludel mingit tähtsust. Kuid niisugustel kordadel peavad üldsuse huvid taganema üldise õiguse kõrgemate seisukohtade ees. Viimased kuuluvad nii leiutajale kui omandiõiguses riivatud omanikule. Isegi niisugused seaduseandlused, mis võtavad leiutajakaitset ainult rahvusliku majanduse seisukohalt, peavad kaitsma leiutajat selliste õiguste riivamiste vastu ja andma talle seaduslikke vahendeid selleks, et ta saaks oma õiguse ainuõigusele panna maksma leiutise avaldaja suhtes.

Samuti on seaduseandluses üldsuse huvides seatud üles piirid küsimuses, mida kaitsta leiutisena. Lühidalt väljendudes on leiutis "iseseisva mõjuga tehniline looming" (Osterrieth, "Lehrbuch des gewerblichen Rechtsschutzes", lehekülj 60). Nii mõiste "looming" kui ka mõiste "Iseseisev mõju" vajavad üldsuse huvides kitsendamist ja täpset määramist. Ka see, kes omal jõul loob ammu tuntud asja, on looja. Kuid ta ei õpeta sellega rahvast ega rikasta üldist majandust. Kui riik annaks ainuõiguse ka sellele leiutajale, kahjustaks ta üldsuse huvisid. Ta võtaks üldsuselt tehnilise üldvara ja annaks selle edasi üksikule isikule. Seega võib riik anda ajaliselt piiratud ainuõigusi ainult "uute leiutiste" eest. Mõistet "uus" võib võtta aga mitmelt seisukohalt. Teda võib kitsendada ajaliselt, ruumiliselt ja sisuliselt. Siin peab seaduseandlus üldsuse huvides looma teatava fiktsiooni läbi selguse, ka sel juhul, kui ta on sunnitud keelduma ainuõiguse andmisest sellele, kes tegelikult on esimene leiutaja ja

andma ainuõiguse mitte õigustatule. Selleks võiks veelkord heita pilgu eelpool mainitud W.v. Siemens'i "Lebenserinnerung" 48.leheküljele, milline koht eelpool tsiteeritud.

"Iseseisva mõju" suhtes tuleb ainuõiguse väljaandmisel teha kitsendusi üldsuse huvides. Kui iga väikseimgi tehniline saavutus reserveeritaks pikemaks ajaks üksikule, ei oleks see kahtlematult üldise majanduse arendamine, vaid tema edendamise pidurdamine. Eriteadlasel õnnestub sageli luuatöö juures hulk tehnilisi edusamme, mis tekivad iseeneest. Nende tehniliste edusammude avastamine ei ole üldsuse tasuväärne õpetamine, vaid see oli täiesti loomulik, et keegi pidi neid avastama. Loomulikult tekitab piiride tõmbamine selles suhtes tunduvald raskusi. Liig laia ulatavuse korral kahjustaks see üldsuse huvisid, liig kitsapiirilise ulatavuse korral oleksid riivatud leiutaja huvid. Et vältida äärmusi, võib riik väljaantava ainuõiguse kestvust järgustada, andes suuremate leiutiste peale pikema tähtajaga ainuõiguse kui väikeste tehniliste leiutiste peale.

Üldsus on huvitatud ka sellest, kas ja kuidas leiutaja kasutab oma leiutist. Ainuõiguse andmise alus täidetakse juba leiutise avaldamisega. Kuid enamasti on avaldamisest üksi vähe, sest peagu iga leiutis peab tegema läbi pikema praktilise arenemise, enne kui ta jõuab oma täie väärtuseni. Ainuõiguse andmisega ei taheta saavutada üksi leiutise avaldamist, vaid sedagi, et leiutaja ka edaspidi üldsust õpetaks praktiliselt, teostades oma leiutist, nii et üldsus saaks täie ettekujutuse selle praktilisest väärtusest. Olenevalt sellest, kas seaduseandlus on rohkem või vähem leiutajasõbralik, lepib ta õiguse andmisel kas

leiutise avaldamisega või teeb tingimuseks, et leiutise avaldamisele järgneks ka leiutise praktiline teostamine. Seega ta kohustab leiutajat leiutise praktilisele teostamisele.

Riik peab ainuõiguse andmise või kestvuse tegema sõltuvaks tingimusest, et leiutaja ei kasutaks talle antud õigust üldsuse kahjuks. Kui seaduseandlus loobub leiutise teostamise nõudest, peab ta teiselt poolt hoolitsema siiski selle eest, et leiutaja oma ainuõiguse läbi ei takistaks leiutise teostamist või ei lubaks seda ainult niisuguses ulatuses, mis ei vastaks üldsuse tarvetele. Et hoida ära seda ainuõiguse kuritarvitamist, peab seaduseandlus ainuõiguse andmisel jätma endale õiguse, millega ta saab teatud tingimustel sundida leiutajat laskma teistel isikutel osavõtta leiutise kasutamisest.

On olemas ka leiutiste liike, milliseid ei saa üldse rakendada tegelikku ellu, ilma et nad ei kahjustaks üldsust. Need on esmajoones leiutised, millede tarvitamisele võtmine oleks vastolus kehtivate seaduste või heade kommetega. Üldine seaduseandlus keelab tegevust, mis ei ole kooskõlas seaduste, avaliku korra, kõlbluse või heade kommetega. Loomulikult riik ei saa ka eriseadustega anda üksikisikule ainuõigust selliseks tegevuseks.

Osaliselt ja vähemal määral see võib puudutada ka leiutiste teisi liike, näiteks leiutisi, mis puutuvad ravimeid, toitaineid või ka inimese keha arstimise ja ravimise talitusviise.

Peale ainuõigusega ja selle andmisega ühenduses olevate üldiste kitsenduste peab riik jätma endale üldsuse huvides võimaluse juba olemasolevate ainuõiguste kitsenda-

miseks. Mõnel juhul võiks ainuõiguse andmine, millega selle leiutise kasutamine teiste poolt on takistatud, saada üldsusele mitte üksi üldist arengut pidurdavaks, vaid isegi kardetavaks. Nii näiteks juhtudel, kui tegemist on leiutisega, mis võiks parandada riigikaitset, tõsta rahva tervishoidlikku tasapinda, aitaksid vältida õnnetusi j.n.e. Neid leiutisi ei saa kõrvaldada leiutajakaitsest, sest siis kaoks õhutus leiutamisele, riikliku leiutajakaitse sügavaim põhjus, just kõige tähtsamatel aladel. Seepärast neil juhtudel ei jää üle muud, kui eriline normeerimine võõrandamise kujul.

Üldsuse huvides näivad ainuõiguse andmisel olevat vajalikud kitsendused neil juhtudel, kus leiutis enne avaldamist kas esimese leiutaja või ka esimese avaldaja poolt on loonud majanduslikke väärtusi. Üldsuse huvides on tarvilik, et need majanduslikud väärtused oleksid kaitsitud hävinemise eest ainuõiguse läbi. Riik saavutab seda sel teel, et ta neid, kes on kasutanud leiutist enne ainuõiguse andmist teatud isikule, arvab välja ainuõiguse mõju- piirkonnast sel määral, et ta neile lubab leiutise edasi- kasutamist endistes piirides. Olgugi et esimene leiutaja avaldamise viivitamise pärast ei saa sel korral ainuõigust, saab ta oma leiutist vähemalt siiski edasi kasutada. See ainuõiguse kitsendamine rahuldab esimest leiutajat, kuigi riik annab ainuõiguse esimesele avaldajale.

Kõige vähem puudutab üldsuse huviseid leiutaja soov leiutajaau suhtes. Leiutajaau tunnustamine ja kaitse ei kahjusta üldsust mingil viisil. Ainult erandjuhtumeil on üldsuse teiste liigete huvid nende soovidega vastolus. See on eriti maksev palgaliste isikute leiutiste, ja nimelt

teenistusalaalaste leiutiste korral, mida palgaline teeb oma töö juures. Kas riik niisugusel korral saab arvestada täiel määral leiutaja soovi leiutajaau suhtes, ei ole sugugi nii iseendastmõistetav, nagu üldiselt arvatakse. (Isay, "Patentgesetz", lehekülg 140; Oelenheinz, "Das Recht der Erfindung", lehekülg 71). Kas teatud määral ei ole ettevõtja ühtlasi ka kaasleiutaja, kui ta paigutab palgalise teatud kohale, talle teeb kohustuseks kindlaks määratud ülesannete lahendamise, talle annab kasutada kõik tarvilikud vahendid, kes võib-olla oleks suuteline lahendada ülesannet ka ise ja kes ainult sellepärast vajab abilist, et ta ei jõua kõike üksi teha? Et "ettevõtja" võib olla mitte üksi füüsiline, vaid ka juriidiline isik, ei mängi siinjuures mingit osa, sest ka juriidilisel isikul võib olla isiksuse õigusi. Samuti ei tohi jätta arvestamata raskusi, mida toob endaga kaasa palgaliste leidurite eranditu tunnustamine teenistuse või isegi ettevõtte leiutise korral. Kui sageli on ettevõttes, kus paljud inimesed töötavad üksteise kõrval, selgusetu, kes õieti on leiutaja. Selleks võivad olla ülesande tegija direktor, juhatav insener, konstrueerija. Niisugustel kordadel võivad paljud au endale nõuda, nii et tekib tülisid palgaliste enda kui ka palgaliste ja ettevõtja vahel. (Szyja, "Das Recht des Erfinders", lehekülg 21).

V. Leiutajaõiguse õiguslik korraldamine.

a) Ajalooline areng.

Küsimuse käsitlemine, kuidas kehtiv Eesti patendi- seadus püüab leida kuldse kesktee leiutaja huvide ja samal ajal hoopis vastupidi suunatud üldsuse huvide vahel, teeb vajalikuks lühikese tagasivaate eesti õiguse ajaloolisele arengule. See sunnib meid omakord vaatlema leiutajaõiguse üldist ajaloolist arengut, kuna Eesti õiguse tekkimine ja arenemine on suurel määral mõjutatud vanematest välismaa õigustest ja nende tundmiseta oleks vaevalt arusaadav.

Ainuõiguse esimesi tunnuseid, seega monopoli seisukord, on esimesena märgatav Inglismaal. Seal peeti juba vanast ajast saadik monopoli andmist trooni eesõiguseks. Monopoliõiguse andmise välise vormi, pitseeritud dokumentide (literae patentis, offene Briefe) järele tekkis monopoli jaoks väljend "patent". Vanem teada olev patent on pärit Edward III ajast (1327-1377). See puutus uude kudumisliiki ja oli antud välja kellegile J. Kempe'le (Damme-Lutter, "Patentrecht", lehekülj 4). Selliste patentide andmine sai varsti troonile teretulnud sissetulekuallikaks, eriti kuninganna Elisabethi ajal (1558-1603).

Nii ei põhjustanud patentide välja andmist ühiskondlik huvi, vaid enamalt jaolt trooni rahalised huvid. Selle tagajärjeks oli asjaolu, et lugemata arv patente anti välja ühiskondlike huvide täielikul ignoreerimisel. Sellega on seletatav äge vastuvool, mis Jacob I valitsemise ajal tõi endaga 1623.a. kaasa esimese patendiseaduse "statute of monopolies". Mainitud seadus ei loonud uut õigust, vaid kodifitseeris vana õigust, tunnistades maksvusetuks kõik välja antud ja välja andmisel olevad privilee-

giumid, kui need ei olnud kooskõlas järgmiste tingimustega: Patent tohtis olla antud välja ainult 14 aastaks, erandjuhtumeil 21 aastaks, väljaandmise päevast arvatud. Ta pidi puutuma kuningriigi piires senitundmatusse tööndusalasse, ei tohtinud olla vastolus kehtivate seadustega ega tohtinud kahjustada ühiskonda hindade tõusu või kaubanduse häirimisega. Ta pidi olema antud välja ainult esimesele ja õigele leiutajale.

Selle vanima patendiseaduse korraldamine, milline hiljem võeti kas suuremal või vähemal määral üle ka teistesse hilisematesse patendiseadustesse, näitab selgesti riigi püüet, tiivustada ja edustada üldsust leiutajatele antava tasu kaudu ainuõiguse kujul, sealjuures arvestades suurel määral ka üldsuse huvidele vastukäivaid huvisid. Siin on juba märgatavad kaitseõiguste andmise tähtsamad kitsendused - suhteliselt lühike aeg, õiguse andmine kindlale isikule, samuti kui leiutise tööndusliku kasulikkuse tingimus. Selles seaduses on üldsuse huvide eelistamine nii märgatav ja laiaulatuslik, et mainitud seadust tuleb täie õigusega pidada leiutaja vaenulikuks. Kui arvestada neid segaseid olukordi, mis valitsesid eesõiguste andmisel enne 1623.aastat, on see täiesti arusaadav. Nähtavasti võtab see seadus patendiseadust kui rahvusliku majanduselu relva ja nõuab tema tegelikku ellu rakendamist samas mõttes. (Hensel, "Begrenzung des Rechts an technischen Schöpfungen", lehekülj 6).

Rohkem kui kaks aastasada rahuldab inglise patendisajanduse korraldamine 1623.aasta statuudi kaudu tegeliku elu nõudeid. 1835.a., 1839.a., 1844.a. seadused töid ebaolulisi järeleandmisi leiutaja kasuks. Kuid alles 1852.

aasta seaduseandlus pani aluse leiutaja nõudlusele patendi suhtes. Nimetatud seadus toonitab küll leiutaja kaitset, kuid ta peab, nagu esimenegi seadus, ikka veel ainuõiguse andmist üldsuse heakäekäigu edendajaks ja mitte leiutaja loomulikuks õiguseks.

Ka Prantsusmaal kuulus privileegiumide andmine trooni eesõiguste hulka. Selliseid privileegiume on teada näiteks aastatest 1531, 1597, 1607, 1611, 1612, 1613 ja 1617. (Kohler ja Mintz, "Patentgesetze aller Völker", II/470). Prantsusmaal kasutati, samuti nagu Inglismaalgi, privileegiumide andmist hoovkonna sissetulekute suurendamiseks. Ludvig XIV. valitsemise ajal loodi 1762.aastal esimesed kitsendavad põhimõtted seni, nagu juba eelpool mainitud, täiesti valikuta toimunud eesõiguste andmiseks. Need määrasid, et eesõigus ei tohtinud kestuda kauem kui 15 aastat eesõiguse andmise päevast alates (ajaline kitsendus) ja et neid võis võtta tagasi, kui omanik oma õigust ei teostanud ühe aasta jooksul (teostamissund). Prantsuse esimene patendiseadus 1791.aastast oli tugevasti mõjutatud revolutsiooni teooriaist, eriti aga üldistest inimõiguste teooriaist. See seadus annab avastajale või leiutajale ainuõiguse oma leiutise peale (Kohler ja Mintz, "Patentgesetze aller Völker": "Toute decouverte ou nouvelle invention dans tous les genres d'industrie, est la propriété de son auteur"). See põhimõtte looja ainuõigusest oma tööle ei leia aga järjekindlat läbiviimist, vaid seda rikutakse üldsuse huvides mitmel korral. Artikkel II annab leiutise välismaalt sissetoojale samad õigused kui leiutajale endale. Õigus leiutisele ei võrsu iseenesest koos leiutistöö lõpetamisega, vaid teda tuleb

luua riikliku akti läbi. Ka ainuõiguse ajaline piiramine räägib seaduse põhimõtetele vastu. Seega seadus loob ainult teoorias leiutaja loomuliku õiguse leiutise peale, kuna ta praktiliselt kitsendab üldsuse huvides mainitud õigust kaunis suures ulatuses, samuti nagu teeb seda ka Inglise seadus.

Tänapäeva patendiseaduste olulisemad normid on võetud sellest esimesest Prantsuse seadusest. Nii näiteks ei tohtinud leiutis olla ilmunud avalikus trükitootes, avalikkus ei tohtinud olla täies ulatuses teadlik leiutisest. Neid leiutisi, mis puutusid tööndusesse kitsamas mõttes, tuli kaitsta. (Väljendile "relatifs aux arts et metiers" lisati 1792.aastal mõiste kitsendamiseks juure "dans tous les genres d'industrie", kuna väljendi ebaselgus oli ilmnenud kohe). Esimene patent selle uue seaduse all anti välja elukindlustuse moodusele! (Damme-Lutter, "Patentrecht" lehekülg 22). Selle seaduse muutmise aastal 1848 erineb inglise mõjul juba revolutsiooniseaduse põhimõtetest. Ta on nagu esimene Prantsuse seadus, leiutajasõbralikum, ja erineb sellel määral praegusest Inglise patendiseadusest, et loobub leiutise riiklikust ekspertii- sist selle kohta, kas leiutis on patendikõlvuline. See- pärast patent antakse välja kohe nõutamise peale ilma ekspertii- sista, (n.n. esitamispriintsiip). Üldsuse huvides on kaitse andmise tingimusi kitsenduste suhtes laiendatud, kui neid võrrelda vana seadusega. Nii näiteks saab patenti tühistada, kui leiutis osutub vanaks, kui leiutise kirjeldus ei sisalda küllaldaselt vajalikke andmeid või kui need osutuvad ebaõigeteks, kui leiutis ei ole kasutatav ja kui ta on vastolus seaduste ja heade kommetega.

Ameerika esimene patendiseadus aastast 1790 väl-
dib äärmuste tekkimist nii ühes kui teises suunas niisu-
gusel kujul, nagu neid võib leida Inglise ja Prantsuse
patendiseadustes. Mainitud seadus sisaldab juba praeguse
Ameerika patendiõiguse olulisemaid tunnuseid. Nii näi-
teks leiutise ekspertiisi kõlvulisuse ja tähtsuse kohta
("useful and important"), kirjelduse või mudeli olemas-
olu patendi nõutamisel, õigust tõsta protesti patendi
ebaseaduslikult omandamise või patendinõutaja mitte leiut-
tise omanikuks olemise korral, samuti nagu vale kirjelduse
puhul.

1836.aastal kehtima pandud seadus jättis vahepeal
Prantsuse seaduse mõjul kõrvaldatud ekspertiisi jälle
maksvaks, lõi aga teiselt poolt leiutaja kaitseks mitu
kaebtuste astet.

Samuti nagu Inglismaal ja Prantsusmaal, olid Saksa-
maal ja Austrias esimeste leiutiste peale väljaantud ai-
nuõigused valitsejate poolt jagatud eesõigused. Valitse-
jad võisid toimida privileegiumide andmisel täiesti oma
vaba tahte järele. 18.sajandi keskpaiku ja lõpu poole
tekkis ka siin inglise ja prantsuse seaduste mõjul, eriti
aga Adam Smith'i õpetuste mõjutusel, tugev vastuseis nen-
dele eesõigustele. Selle tagajärjel hakati nõudma leiut-
tiste uudsuse ja kõlvulisuse katseid. Kuid sealjuures
piisas leiutise peale ainuõiguse saamiseks uudsusest kuning-
riigi piires. Nii võis privileegiume anda, nagu Inglis-
maal ja Prantsusmaalgi, ka välismaalt sissetoodud leiutis-
te peale. 1810.aastal loobuti Prantsuse patendiseaduse
mõjul keiserliku dekreeidi läbi peagu täiesti leiutise eks-
pertiisist. Eesõiguse omanik pidi algama leiutise teos-

tamist teatud tähtaja jooksul ega tohtinud seda kunagi katkestada terveks aastaks. Leiutise kirjeldus avaldati alles pärast eesõiguse kustumist.

Uus seadus 1820.aastast seisab veel rohkem prantsuse mõju all. Selle seaduse läbi kaotati ekspertiis täies ulatuses, patendi kestvuse aeg määrati kindlaks 15 aasta peale, seati sisse patendilõivude edenevussüsteem. Selle süsteemi sihiks oli: teha leiutis üldsuse varaks, niipea kui see ei ole enam kooskõlas patendiomaniku huvidega. (Damme-Lutter, "Das deutsche Patentrecht", lehekülg 38). Kui kaitseõigus ei too tema omanikule nii palju sisse, et ta suudaks maksta järkjärgult töusvaid lõive, kui tal enam ei ole suurt huvi leiutise vastu, nii et ta loobub lõivude maksmisest, siis, nii arvati, langeb leiutis üldsusele.

Austria seadus aastast 1832 nõudis leiutise kirjelduse avaldamist kohe pärast patendi välja andmist. Oli tehtud tähtis samm iga leiutisekaitse peapõhjuse teostamiseks - üldise tööduse arendamiseks.

Muide olgu mainitud, et paljudes Saksa riikides oli võimalik saada patenti. Kes aga tahtis omandada leiutisekaitse kogu Saksa territooriumi peale, pidi nõutama patenti kõigis neis riikides. Enamjuhtumeil osutus see nähtavasti täiesti võimatuks, nagu nähtub W.v. Siemens'i "Lebenserinnerung" 262.leheküljelt:

"Ainult harva tasus ennast ära patendi võtmine kõikides Saksa riikides. See osutus võimatuks juba sel lihtsal põhjusel, et iga riik võttis ette oma leiutise ekspertiisi, kuna mõned väikesed riigid üldse ei annud välja patente. Selle tõttu loeti täiesti loomulikuks, kui leiutaja püüdis teostada oma leiutist esmajoones teistes maa-

des, nimelt Inglismaal, Prantsusmaal ja Põhja- Ameerikas. Arenemisastmel seisev saksa tööstus pidi leppima võõraste järeleaimamisega ja tugevndas seega kaudselt eelistust võõraste toodete vastu, kuna ta saatis turule ainult järeleaimatud kaupa ja sedagi enamuses võõra lipu all".

Olulisemale lihtsustamisele ei jõutud aga enne 25.mai 1877. aasta ühist patendiseadust.

Nimetatud patendiseadus ei tunnustanud mingisugust leiutaja loomulikku õigust, vaid võttis patendi andmist kui rahvuslikku, tööndusliku usinuse tõstmise vahendit. (Isay, "Patentgesetz", 1920, lhk. 21; Damme, "Patentrecht" j.t.).

1877.aasta patendiseaduse motiveeringus öeldakse ekspertiisi suhtes: "Üldisest vaatepunktist on eelnõu kujundamisel võetud aluseks ainult eeldust, et ka leiutise kaitse korrapärastamises seisavad esimeses järjekorras üldsuse huvid, olgugi et leiutaja huvid alati ei lange nendega ühte". Edasi öeldakse põhjenduses: "Eelnõu mõjustab, et leiutaja tunneb huvi võimalikult kiire leiutise avaldamise suhtes, ja aitab kaasa, et leiutise saladuses hoidmine väheneb ja seega leiutiste üldine kasutamine edeneb. (Riigipäeva trükitoode nr. 8, aastal 1888, tsiteeritud Hensel'i juures "Begrenzung des Rechts an technischen Schöpfungen", 12. ja 13. leheküljel).

Nendest äratoodud lausetest ilmneb peagu leiutajavaenuline seisukoht. Rahvuslikule majandusele arvati toovad kõige paremini kasu sellega, kui patendi saamist võimalikult raskendati ja patentidest saadavaid õigusi piirati. See kõik tekitas tööstuses elavaid pahameeleavaldusi. (Isay, "Patentgesetz", lehekülg 21).

Al. Pilenko jaotab leiutaja eesõiguste ajaloolise arenemise vanal Venemaal kolme aegjärku ja nimelt:

1. Peeter Suurest kuni 17. juunini 1812. aastani,
 2. Aastast 1812 kuni 30. märtsini 1870. aastani,
 3. Aastast 1870 kuni 20. maini 1896. aastani.
- Aastal 1812 anti Venemaal esimene üldine privileegiumiseadus ja 30. märtsil 1870. aastal antud seadusega anti leiutajale esimest korda õigus eesõiguse nõudmiseks. Kuni 30. märtsini 1870. aastal kehtis eesõiguste väljaandmisel fakultatiivne printsiiip ja alles selle tähtpäeva möödudes obligatoorne printsiiip.

Puhtal kujul esineb obligatoorne printsiiip Prantsusmaal 7. jaanuari 1791. aasta seaduses. Idee selleks oli juba olemas kaheksakümnendatel aastatel, kindla kuju sai obligatoorne printsiiip aga alles 1791. aasta seaduses. Inglismaal ja Ameerika Ühendriikides toimus üleminek obligatoorsele printsiiibile pikema aja jooksul ja selle tekkimine seal on hilisem kui Prantsusmaal. Teatavasti ütles ameerika kohtunik Baldwin 1831. aastal: "Inglismaal on patent armuakt, antud kuningate poolt nende tingimuste põhjal, milleid nad seavad üles täiesti oma tahtmise järele, meie juures on aga olemas õiguslik patent (is a matter of right). Igatahes tuleb mainida, et Inglismaal de facto ei olnud armuakti; kohtunik Baldwin kõneleb de jurest. (Pilenko, "Das Recht des Erfinders", lehekülg 76). Saksamaal võib obligatoorset printsiiipi leida puhtal kujul alles 25. mail 1877. aasta seaduses.

Enne Peeter I. ei olnud eesõigusi, mis oleksid sarnanenud varem mainitud lääne riikide eesõigustele. See on ka täiesti arusaadav, sest kuni Venemaa keiserrigiks saamiseni

oli tööstus seal vähe ja algeliselt arenenud. Kui Peeter I. hakkas valitsema, sai ta aru, et eesõiguste andmise läbi võib luua kasusid. 18. sajandi esimese poole eesõigused erinevad aga suuresti moodsatest leiutispatentidest. On tehtud kindlaks, et vene privileegiumid olid täiesti fakultatiivsed, arenedes aegjärkude jooksul edasi.

Väljaantud eesõigustest ilmneb selgesti nende arenemistee, kuna neile lisati juure väljaandmise põhjused. Neis mainiti, missuguste teenete eest riik hüvistas teatud isikut privileegiumiga. Esimene, täielikus seadustekogus nr. 137 mainitud eesõigus anti välja 1654. aastal Polotzki linna agulielanikkudele maksudevabaks kaubitsemiseks kõiki- de kaupadega Polotzki linna piirides. Eesõiguse väljaandmist põhjendatakse sellega, et nad on saanud selle tasuks Polotzki linna keiserliku kaitse alla andmise eest, mistõttu neil on lubatud kaubelda mainitud linnas makse maks- mata. Järgmised eesõigused anti kellegile M. Nikolajevi nimelisele kreeklasele. Samuti on teada eesõiguste andmisi aastatest 1667, 1700, 1703 ja 1705. Viimastena nimetatud aastatel väljaantud privileegiumid nimetavad väljaandmise põhjustena: "Suurvürstile osutatud truud teenistust" ja "tema muret ja hoolt meie suhtes". Eesõiguste saajaks oli keegi C. Wladislawitsh.

1701. aastal tegi Peeter I. kellegile Johann Grego- riusele ettepaneku, asutada kuskile linna apteek ja hoida selles tagavaraks kõiki vajalikke arstimeid ja ravivahendeid. Tasuks selle eest, et Gregorius oli sunnitud pühendama oma teadmised ja elu arstirohtude müümisele, andis valitseja talle kirja, mille järele selles linnas ei tohtinud keegi asutada teist apteeki, samuti oli arstimite ja ravivahendite

müük väljaspool tema apteeki kõvasti keelatud.

Wladislawitshi ja Gregoriuse privileegiumide võrdlemisel on eesõiguste arenemise suund juba märgatav.

1699.aasta privileegiumis ilmneb veel üks huvitav moment. See eesõigus anti hollandlastele Branzile ja Ljubsile ja nimelt lambavilla kokkuostmiseks kogu Vene riigis. Ühtlasi anti neile eesõigus selle, nende poolt "uuesti leiutatud kauba", väljaveoks. Sõnades "uuesti leiutatud kaup" peitub tähtis tähendus, mis teeb läbi keerulise arenemise. Ta elab üle kõik teised motiivid eesõiguste väljaandmise põhjustajatena.

Tolleaegne mõiste "uus kaup" oli palju laialdasem kui tänapäeva mõiste "uus leiutis". Möödus palju aastaid, enne kui eesõiguste andmise motiiv saavutas oma arenemises selle lõpliku faasi.

Tuleb nimetada, et 1719.aastal mäekolleeegiumi loomisel tehti otsuseks, et igahеле, kes tõendab maakide avastamist, antakse privileegium selle maagi kasutamiseks.

Väljendid leiutis ja leiutajaõigus tulevad esimest korda tarvitamisele 13.detsembri eesõiguses aastal 1749. See eesõigus anti kaupmeestele Ssuharev'ile ja Beljajev'ile värvivabriku asutamiseks. Üks kaupmeestest, ja nimelt Ssuharev, selgitab oma palvekirjas ilusas stiilis, mis hädaohud kerkivad esile ja teevad vajalikuks privileegiumi andmise leiutisele. Kuna Pilenko arvamise järele see 13.detsembri 1749.aasta eesõigus on esimene akt, mis sisaldab moodsa patendiõiguse kõiki põhiprintsiipe, toon näite-na osa kaupmees Ssuharevi palvekirjast:

"Ma olen", ütleb Ssuharev, " pannud aluse värvivabrikule, mille sarnast ei ole veel kellegi poolt seni asuta-

tatud. Vabriku ehitamise ajal ma jätsin maha oma kaupmehe elukutse; tegelesin kolm aastat keemiaga; olen pidanud väsimatult uurima igasuguseid saladusi; olen kannatanud majanduslikke kahjusid, kõik minu kapital, mille kogusin kaupmehena, on kulutatud ära (olgugi, et mitte asjatult) ja minu rahad on lõppemas. Nüüd", jätkab ta uhkelt, "olen kõigi nende kuludega tootnud värve ja muid selliseid asju; ning seda riigi abita. Kui riik aga toetab isegi neid, kes nende oskuste omandamiseks käivad teistes riikides, siis ei tohi jätta tähelepanemata ka neid, kes ei ole kunagi ületanud piiri, vaid tööstusliku praktikaga ennast väsimatult on arendanud, kohkumata tagasi ühestki õppeülesandest, sammudes edasi ühelt saavutatud alalt teisele, kohandades ennast töö iseloomule vastavalt, kes sihi saavutamiseks oli tegevuses üle kuue aasta ja kes nüüd abiliste väljaõpetamise teel kavatses levitada oma teadmisi kõikjal Vene riigis". Palvekirja lõpus Ssuharev kirjeldab ilusate sõnadega neid hädaohte, mis ähvardavad leiutajat, juhul kui ta ei ole kaitstud monopoliga: "On arusaamatu, kuidas võiks keegi ilma tööjõuta juhatada vabrikut ja kuidas ta saaks turustada kaupa, või olgu siis, kui ta läheb oma suure kapitalikuluga ja kirjeldamatute raskustega leiutatud asjaga kaubitsema rändkaupmehena. Tema saladuse jälile ei jõuaks üksi palgatud abilised, vaid ka sunnimaised, kes töötavad temaga koos, ja kes annaksid võileiva eest ära iga saladuse".

Leiutaja vaatepunktist omab palvekiri kaks printsiipi: 1) leiutajal on õigus kahjutasule ja 2) selle kahjutasu osaliseks ta võib saada ainult riigi vahelesegamisel riikliku aktiga.

Paar aastat hiljem kerkivad need printsiibid jälle esile ja nimelt eesõigustes Tawljew'ile, Dedow'ile ja teistele. Kuid alles 14. detsembril 1752. aastal anti professor Lomonossov'ile esimene eesõigus, mida võib pidada moodsa patendi täpseks ja lõplikuks algkujuks. Eesõiguses on öeldud: antud esimesele leiutajale "tasuna nähtud vaeva eest". Ka praegused patendid antakse välja samadel põhjustel.

Tolleaegne valitsus lähtus ikka veel seisukohast, kas teatud produkti monopoliseerimine teatud isiku kasuks teatud teene eest on küllalt otstarbekohane. Seega ta võtab vaatluse alla küsimuse, kas üldsuse huvides on mõtet anda välja monopole.

On mainimisväärne, et aastatel 1791 - 1811 valitsus ei annud kaitset ühelegi leiutajale. Nii asus Katariina I. oma valitsemise lõpu poole vaenulikule seisukohale monopolistide suhtes. Sama tegid Paul I. ja Aleksander I., viimane küll ainult oma valitsemise algaastail.

Teine periood algab 17. juuni 1812. aasta manifestiga. Üldine sotsiaalne olukord oli sellisteks reformideks küps. Reformide alguseks sai 1810. aastal välismaalaste Elglund'i ja Heren'i poolt sisseantud palvekirjad, millel need palusid endale anda välja eesõiguse viina valmistamise seadeldiseks Adam ja Berar'i süsteemi järele. Paljude läbirääkimiste ja kõneluste järele mainitud eesõigus anti lõpuks siiski välja, kuid tingimusega ja nimelt, juhul kui keegi enne privileegiumi andmist Heren'ile ja Elglund'ile valmistab viina Venemaal juba selle süsteemi järele, tohtis ta oma tegevust jätkata. Nii on siin olemas õigusinstituut, mis on võetud nüüd ka sisse kehtivasse Eesti patendiseadu-

sesse ja nimelt eelkasutamisõigus.

Eelpool nimetatud 1812.aasta manifestile on võetud aluseks Speranski' seletus. Manifest ise sisaldab muu hulgas järgmisi huvitavaid momente: 1) Eesõigusi võis saada kas omamaa või välismaalt sissetoodud leiutiste peale ja nimelt 3, 5 või 10 aasta peale; 2) juhul, kui leiutis ei osutunud uudsuseks, võis eesõigust kohtu poolt tühistada; 3) leiutist tuli avaldada; 4) seati sisse lõivude maksmine; 5) eesõiguste andmine toimus ilma ekspertisita.

Vahepeal, kuni 1830.aastani, selgusid mõned puudused 1812.aasta manifestis, mis aitasid kaasa selleks, et 22.novembril 1833.aastal ilmus seadus, mis arvestas rohkem tolleaegseid olukordi. Uutest momentidest tuleks nimetada: 1) Eesõigused anti välje ainult võimalikult lühikesele ajale; 2) lõivud kõrgendati; 3) eesõigusi ei saadud ümberkirjutada aktsiaseltside nimele; 4) teostamis-
sund; 5) ekspertis; 6) printsiibid ei ole patenteeritavad; 7) juhul, kui mitu isikut on esitanud nõutamispalve eesõiguse saamiseks ühele samale esemele, jääb eesõigus väljaandmata, kuna see ju tõendab eseme laialdasemat tundmist.

Teine periood lõpeb 30.märtsi 1870.aasta seadusega. Pealiskaudsel vaatlemisel alahinnatakse selle seaduse tähtsust. 1870.aasta seaduses ei viidud läbi üksi lihtne eesõiguste väljaandmise korrapäramine, vaid selle seaduse läbi muudeti privileegiumide andmine, eesõiguste fakultatiivsele printsiibile tõmmati kriips alla ja mindi üle obligatoorsele printsiibile. See osutus igatahes alles siis võimalikuks, kui oli jõutud veendele, et teatud tingimustel leiutajal oli õigus patendile, samuti, et pa-

tent on ainult dokument, mis tõendab nende tingimuste olemasolu. Teatavatel tingimustel on leiutajal õigus patendile ja ta võib seda endale teatud tingimustel nõutada. Mõiste "eesõigus armu poolest" kaob. Eelmine periood aga oli iseloomustatud obligatoorse printsiibi esialgse täieliku puudumisega.

Kolmas periood 1870.aastast kuni 1896.aastani on iseloomustatud antud privileegiumide rohkusega. Sel ajajärgul anti 20.mai 1896.aasta seadus. Kuni 1896.aastani kehtiva seaduse revideerimiseks olevat annud tõuke tolleaegse Vene tööstuse ja kaubanduse ühingu esimees krahv Ignatjev. 31.detsembril 1892.aastal esitas ta departemangule E.J. Raposin'i referaadi: "Eesõigustatud leiutiste mõju tööstuse arenemisele". Selle referaadi põhjal nõudis ta 1833.aasta seaduse muutmist kolmes punktis: 1) et pandaks kehtima üldine 20 aastane ülemmäär eesõiguste ajalises kestvuses; 2) et eesõiguste kestvuse kuuendast aastast alates seataks sisse lõivude maksmised; 3) et eesõigus antaks välja sellele, kes esitab esimesena leiutise kirjelduse.

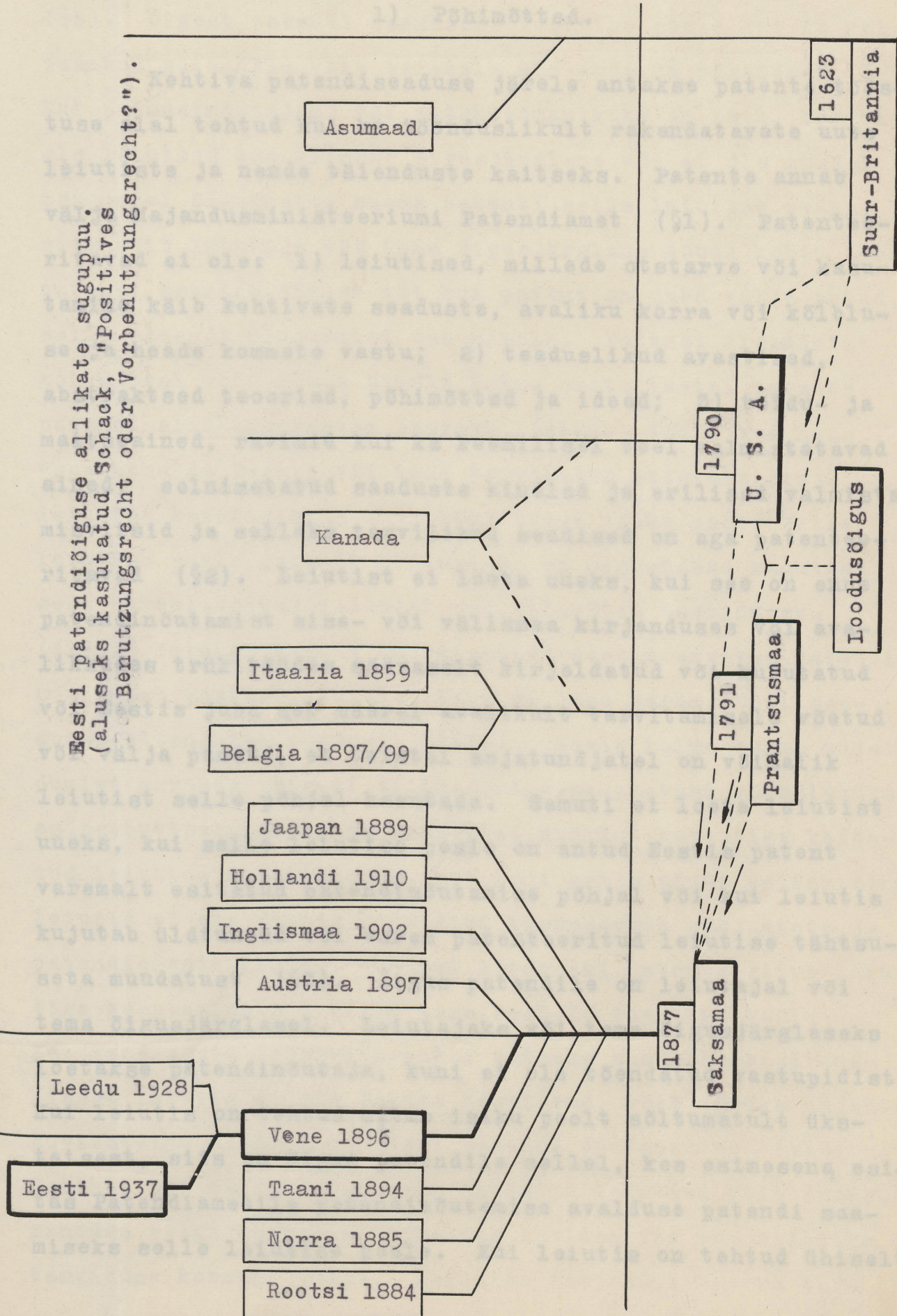
1893.aastal paluti kõige kõrgemat luba uue seaduseelnõu esitamiseks riiginõukogule. Eelnõu antigi 9.augustil 1894.aastal nõukogu liikmetest ja teistest asjatundjatest koosnevasse komisjoni. Ta koosnes kahest osast. Esimese eelnõu põhiprintsiibid olid järgmised: 1) eesõiguste väljaandmine koondati ühe ametiasutuse kätte; 2) sissetoodud võõraste leiutiste eesõigustamine jäi ära; 3) eesõiguste kehtivust piirati 20 aastaga; 4) nähti ette protesti patendinõutamise vastu.

1894.aastal valmis uus eelnõu, millele 1895.aastal

b) Kehtiv Eesti patendiseadus.

1) Põhinõtted.

Eesti patendiõiguse allikate sugupuud.
(aluseks kasutatud Schack, "Positives
Benutzungsrecht oder Vorbenutzungsrecht?").

b) Kehtiv Eesti patendiseadus.

1) Põhimõtted.

Kehtiva patendiseaduse järele antakse patente töös-
tuse alal tehtud kui ka töönduslikult rakendatavate uute
leiutiste ja nende täienduste kaitseks. Patente annab
välja Majandusministeeriumi Patendiamet (§1). Patenteeritavad ei ole: 1) leiutised, millede otstarve või kasu-
tamine käib kehtivate seaduste, avaliku korra või kõlblu-
se ja heade kommete vastu; 2) teaduslikud avastised,
abstraktsed teooriad, põhimõtted ja ideed; 3) toidu- ja
maitseained, ravimid kui ka keemilisel teel valmistatavad
ained; eelnimetatud saaduste kindlad ja erilised valmista-
misviisid ja selleks tarvilikud seadised on aga patenteeritavad (§2). Leiutist ei loeta uueks, kui see on enne
patendinõutamist sise- või välismaa kirjanduses või ava-
likkudes trükitöodes sääraselt kirjeldatud või kujutatud
või Eestis juba sel määralt avalikult tarvitamisele võetud
või välja pandud, et teistel asjatundjatel on võimalik
leiutist selle põhjal kasutada. Samuti ei loeta leiutist
uueks, kui selle leiutise peale on antud Eestis patent
varemalt esitatud patendinõutamise põhjal või kui leiutis
kujutab üldtuntud või varem patenteeritud leiutise tähtsu-
seta muudatust (§3). Õigus patendile on leiutajal või
tema õigusjärglasel. Leiutajaks või tema õigusjärglaseks
loetakse patendinõutaja, kuni ei ole tõendatud vastupidist.
Kui leiutis on tehtud mitme isiku poolt sõltumatult üks-
teisest, siis on õigus patendile sellel, kes esimesena esi-
tas Patendiametile patendinõutamise avalduse patendi saa-
miseks selle leiutise peale. Kui leiutis on tehtud ühiselt

mitme isiku poolt, siis on neil õigus patendile ühiselt (§5). Õigust patendi saamiseks leiutise peale kui ka väljaantud patendile võib teistele üle anda ja parandada (§8). Kui patendinõutajaks või patendiomanikuks on isik, kes ei ole leiutaja ega viimase õigusjärglane või ei ole muudel põhjustel õigustatud saama patenti selle leiutise peale, siis võib leiutaja või tema õigusjärglane nõuda kohtu teel patendi saamise õigust või kui patent on juba välja antud, selle patendi üleandmist oma nimele. Patendi üleandmist kohtu teel võib nõuda ainult kolme aasta kestel arvates patendi allakirjutamise päevast (§12). Isik, kes heas usus kasutas Eestis või tegi tarvilikke ettevalmistusi leiutise kasutamiseks enne mõne teise isiku poolt selle leiutise peale patendi nõutamist, on õigustatud kasutama seda patenteeritud leiutist oma ettevõtte tarviduseks (§13). Patendi kestus on viisteist aastat arvates patendinõutamise päevast, kui kehtivus ei lõpe varem mõnel seaduses ettenähtud põhjusel (§16). Peale kolme aasta möödumist arvates patendi allakirjutamise päevast võib igaüks asjast huvitatult nõuda litsentsi andmist patendiga kaitsitud leiutise kasutamiseks, kui kuni selle nõude esitamiseni leiutis ei ole Eestis teostatud vabandavate põhjusteta ja patendiomanik keeldub andmast litsentsi patenteeritud leiutise kasutamiseks õiglase tasu eest ja tagatise vastu. Kui kahe aasta jooksul arvates esimese sundlitsentsi andmisest leiutis ei ole Eestis teostatud, võib igaüks asjast huvitatult nõuda kohtu teel patendi tühistamist (§19). Patente või patenteerimiseks esitatud leiutisi võib sundvõrrandada riigi kasuks riigikaitse huvides või muu riikliku tarviduse korral (§22). Leiutise kirjeldus kui ka tar-

vilikud joonestused peavad olema niivõrd selged ja täielikud, et teistel asjatundjatel oleks võimalik selle põhjal leiutist teostada või kasutada. Esitatud patendinõutamise läbivaatamisel ei arutata küsimusi kas patenteerimiseks esitatud leiutis on uus, praktilise väärtusega ja patendinõutaja omand, vaid selgitatakse, kas leiutis on patenteeritav ja tööstuse alal tehtud või töenduslikult rakendatav, kas tema kirjeldus ja joonestused on küllalt selged ja täielikud ja kas patendinõutamine ja muud asjasse puutuvad dokumendid on kooskõlas seaduste ja määruste nõuetega (§30). Kahe kuu jooksul arvates kuulutuse ilmumise päevast võib igaüks asjast huvitatult tutvuda väljakuulutatud leiutise kirjeldusega, joonestustega ja muude asjasse puutuvate andmetega Patendiametis ja esitada Patendiametile kirjaliku protesti patendi andmise vastu (§39). Iga patendi eest tuleb tasuda aastalõive ettenähtud määral (§45).

Need on kehtiva Eesti patendiseaduse peatingimused.

2) Leiutaja õiguslikud vahendid teise isiku patendinõutamise või patendi vastu, juhul kui on tegemist tema leiutisega.

a) Protest patendinõutamise vastu, patendi tühistamine ja kohtulik üleandmine.

Juhtumil, kui keegi isik on nõutanud patendi teise isiku poolt leiutatud leiutisele, on leiutajale tähtsaks abivahendiks protest, mida käsitatakse patendiseaduse § 39-das. Selle järele võib igaüks asjast huvitatu tutvuda väljakuulutatud leiutise kirjeldusega, joonestustega ja muude asjasse puutuvate andmetega Patendiametis kahe kuu

jooksul arvates kuulutuse ilmumise päevast Riigi Teatajas. Ühtlasi võib ta esitada Patendiametis kirjaliku protesti patendi andmise vastu, juhul kui ta selle omandiõiguse tunnustamiseks on tõstnud kohtuliku nõude.

Kui nüüd keegi esitab mainitud kahe kuu jooksul Patendiametile protesti seletusega, et ta väljakuulutatud leiutise või selle osa omandiõiguse tunnustamiseks esitas kohtuliku nõude - mille kohta tuleb protestile lisada juure või kuni protesti esitamise tähtaja lõpuni esitada kohtu teatis - peatab Patendiamet patendi andmise kuni kohtuotsuse jõustumiseni, teatades sellest patendinõutajale. Kohtu teatise mitteesitamisel jäetakse aga protest läbivaatamata.

Kui kahjustatud leiutaja saab alles liig hilja teada väljakuulutatud patendinõutamisest, nii et ta ei jõua õigeaegselt esitada Patendiametile protesti, siis ta ei saa enam kasutada seda õigusvahendit.

Protesti esitamise tähtaja möödumisel annab patendiseadus §18, punkt 3 all võimaluse tühistamiskaebuseks samade eeldustega, s.t. kui patendiomanik ei ole leiutaja või selle õigusjärglane või kui tal muudel põhjustel ei ole õigust sellele patendile. Tühistamiskaebust on võimalik esitada kogu patendi kehtivuse jooksul. Kahjustatud leiutaja võib seega küll hävitada nõutamise peale välja antud patendi, kuid ta hävitab ühes sellega patendi ka enda jaoks. Seega osutub patendi hävitamine kahjustatud leiutaja poolt teatud määral mõttetuks kättemaksuaktiks, kuna sellega ei saavuteta mingisugust kasu.

Veel üks võimalus on antud kehtiva patendiseaduse §12-ga. Vastavalt sellele paragrahvile võib leiutaja või tema õigusjärglane nõuda kohtu teel patendi saamise õigust

või, kui patent on juba antud välja, selle patendi üleandmist oma nimele, juhul kui patendinõutajaks või patendiomanikuks on isik, kes ei ole leiutaja ega viimase õigustjärglane või kellel ei ole muudel põhjustel õigust patendi saamiseks selle leiutise peale. Tuleb veel mainida, et seda õigust patendi üleandmiseks kohtu teel võib nõuda ainult kolme aasta jooksul arvates patendi allakirjutamise päevast.

3) Leiutajaõiguse kitsendamine.

a) Üldiselt.

Eelpool mainitust selgub, kuidas kehtivas õiguses on viidud läbi üldsuse huvides vajalik ainuõiguse piiramine. See oleks: ainuõiguse ajaline piiramine (§ 16), kaitseks kõlvulise leiutise mõisteline piiramine (§§ 1, 2 ja 3), sõltuvus riiklikust aktist (§ 1, lõige 2), ja sõltuvus leiutise avaldamisest (§ 28).

Siinjuures tuleb üksikasjalikult mainida leiutajaõiguse üksikuid seaduslikke piire, mis erandjuhtumel võivad piirata üksikuid konkreetseid ainuõigusi. Need oleksid: eelkasutamisoigus, riiklik ülivõimuõigus ja sundlitsents.

b) Eelkasutamisoigus.

Patendiseaduse § 13 järele ei astu patent jõusse isiku suhtes, kes heas usus kasutas Eestis või tegi tarvilikke ettevalmistusi kasutamiseks enne mõne teise isiku poolt selle leiutise peale patendinõutamist. Sellel isikul on õigus kasutada seda patenteeritud leiutist oma ettevõtte tarviduseks, kusjuures see õigus võib teisele isiku-

le üleminna ainult koos ettevõttega. Seega on eelkasutamisosigus leiutajaõiguse üheks piiramiseks.

Eelkasutaja peab omama tõeliselt valmis leiutise, mis langeb hiljem antud patendi kaitse alla. Mitte üksi leiutiseseme tarvitamise ja valmistamisega, vaid ka tema müümise ja tööndusliku rakendamisega omandatakse eelkasutamisosigus.

Teiselt poolt ei ole tähtis, et kasutamine oleks viidud ilmtingimata lõpuni, vaid aitab ka sellest, kui isik tegi kasutamiseks vajalikke ettevalmistusi. Nendest ettevalmistustest peab objektiivselt ilmne, et nad on määratud leiutise kasutamiseks ja nad peavad subjektiivselt ilmutama tõsist taht leiutise kasutamiseks. Võib-olla selgitab kohtulik lahendus alles tulevikus, kui suurel määral tuleb mudelite ja joonestuste valmistamist pidada küllaldaseks eelkasutamiseks. Igal juhul tuleb küllaldase eelkasutamisenähtuse tunnistada otsekoheseks teostamiseks määratud käitisejoonestusi või pakkumisaluste valmistamist, milledest ilmneb subjektiivne tahe otsekoheseks läbiviimiseks. Tunnistada kaitse nõutamist kui küllaldast eelkasutamist, tuleb lükata tagasi, sest selle läbi ei ole sugugi tõestatud, et nõutamise esitamisele järgneb varsti ka kasutamine.

Tänapäeval valitsevate vaadete järele eelkasutamine ei pea olema ainult kutseline. Erakasutaja, kes kasutab leiutist oma isiklikuks tarviduseks, saab eelkasutamisosiguse ja võib leiutist kutseliselt ära kasutada hiljem ellukutsutud ettevõttes ka pärast patenteerimist.

Leiutise kasutamine palgalise poolt ei tohiks selle vastu anda eelkasutamisosigust mitte palgalisele, vaid

ainult ettevõtjale. Kehtiva patendiseaduse järele peab Eestis kasutamine toimuma enne patendinõutamise esitamist sama leiutise peale teise isiku poolt. Seadus ei kõnele aga sellest, kas see kasutamine peab kestuma patendinõutamise esitamise ajal. Selles suhtes tuleks siin küll olla ettevalmistuse suhtes karmim kui lõpule viidud kasutamise suhtes. Ettevalmistused peaksid jätkuma sel ajal edasi, kui keegi teine isik esitab patendinõutamise, et tõendada subjektiivset taht valmis leiutise kasutamiseks. Kui tõeline kasutamine on teostatud, tuleb nõuda, et kasutamisest ei oleks loobutud lõplikult. Juhul aga, kui kasutamisest loobumise põhjused ei olenenud kasutajast, näiteks vähene minek, möödud käitise seisak, sõda j.n.e., tuleks eelkasutamist siiski tunnustada.

Lisaks sellele on tähtis, et kasutaja tegutseb heas usus, s.o. vastupidi mala fide'le. Omavoliliselt omastatud leiutise kasutamine ei saa anda eelkasutamise õigust. Nii ei saa välismaal kasutatud või välismaal patenteeritud leiutise kasutamine panna Eestis aluse eelkasutamiseõigusele, kui kasutaja on saanud oma teadmised välismaa patendinõutamisest või välismaa patendist. Niisugusel korral ta tegutseks mala fide's.

Kui kehtiva patendiseaduse § 13 tingimused on täidetud, saadakse patent, mis on kitsendatud eelkasutamiseõigusega. Viimane ei tohiks ulatuda üksi tõelisele kasutamisele, vaid ka tema ekvivalentidele. Samuti tohiks muutuda ka kasutamise viisid.

Selles paragrahvis ei ole igatahes midagi öeldud leiutaja isikust. Just vastupidi, kaitse on kitsendatud eriti sellele ettevõtjale, kes rakendas leiutise tegelikku

või vähemalt alustas selle rakendamiseega.

Õigusteadus võtab eelkasutamist kui leiutisvalduse kaitset. Sellest vaatekohast välja minnes on asutud seisukohale, et eelkasutamise õigus kuulub ka ebaõigele leiutise valdajale. Valitsev arvamine pooldab kompromissi ja ei tunnista eelkasutamist siis, kui eelkasutaja omastas leiutise patendiomanikult ebaausal teel. Üldiselt ei tohiks omandiõiguse küsimus üldse tulla vaidluse alla. Palju rohkem puutub asi sellesse, kuidas kaitsta selle isiku tegevust, kes alustas leiutise kasutamist ilma patendinõutamiseta, esimesele avaldajale kuuluva keelamisõiguse vastu. Ka see kasutamismoodus on teeneterohke rahvamajanduslik tegevus. Kuid seda teenet ei saa igatahes hinnata sama kõrgelt, kui selle isiku teenet, kes patendinõutamisega rikastas tehnika üldist tasapinda.

Ka siin võiks tulla küsimuse alla, samuti nagu patendinõutamise juures, kas ettevõtja, kes ei ole ühtlasi ka leiutaja, väärrib, et teda arvestatakse. Kes on arvamisel, et leiutaja tegevus on ettevõtja tegevusega võrreldes vähem tähtis, see ei küsi kasutamise õiguse korral leiutaja isiku järele. Selle küsimuse õiglaseks lahenduseks oleks siiski, et ka kasutamise õigus saab osaks ainult sellele, kes ise on kas leiutaja - kaksikleitaja - või ühe leiutaja õigusjärglane. Ka siin tuleb lugeda leiutajaga samaväärseks isikut, kes lubatud viisil on toonud sisse mõne leiutise välismaalt.

§ 46 sisse.

Sundvõrandamist võib võtta ette ainult sel korral, kui võrandamist nõudva asutuse ja leiutise- või patendi-

c) Kitsendamine riikliku ülivõimuõigusega.

Üldsuse huvide kaitsjana esineb kehtivas patendiseaduses § 22, mis ütleb, et patente või patenteerimiseks esitatud leiutisi võib sundvõõrandada riigi kasuks riigikaitse huvides või mõne muu riikliku tarviduse korral.

Siin on võõrandamine võimalik esimeses joones riigikaitse huvides. Riigikaitse huvides on mindud isegi veel kaugemale; näiteks sõja korral, kus kiirus nõuetav, võib asuda leiutise kasutamisele enne kui patendiomanikuga on jõutud kokkuleppele tasu suhtes. See on kasulik üldhüvele, kui noil korral üksikisiku õigusi piiratakse avalikkuse huvides.

Riiklike tarviduste hulka kuuluvaks võib lugeda näiteks ka õnnetute juhtumite vältimist. Niisugusel korral, kui vastavate asutuste tähelepanu juhitakse leiutisele, mis aitab hoiduda õnnetutest juhtumitest, võivad need asutused pärast edukat ekspertiisi nõuda leiutise sundvõõrandamist.

Võõra leiutise mõõduv kasutamine ähvardava hädaohu, näiteks haige päästmiseks, õnnetusohvri päästetööks, kaevanduste kokkuvarisemise ohu kõrvaldamiseks j.n.e., ärahoidmiseks, ei ole kunagi seadusevastane, kui ta toimub "Väärtuste võrdluse" põhimõtte järele. Selle järele ei ole vähema väärtusega õigushüvise hävitamine seadusevastane, kui selle läbi on võimalik väärtuslikuma õigushüvise päästmine. Muide, see "Väärtuste võrdluse põhimõte" on võetud vajalike lisanditega hädaseisundinormina kriminaalseaduse § 46 sisse.

Sundvõõrandamist võib võtta ette ainult sel korral, kui võõrandamist nõudva asutuse ja leiutise- või patendi-

omaniku vahel ei jõuta võõrandamise asjus kokkuleppele (§ 22, 3.lõige). Pärast läbiviidud sundvõõrandamist kantakse uus omanik patendiomanikuna Patendiameti registrisse.

Sellest üldsuse kaitsest näib olevat küllalt erandjuhtumeiks, kus üldsuse heakäekäik on eriti hädaohustatud leiutaja keelamisõiguse läbi. Keeruline "Õnnetute juhtumite vältimise" erikorrapärestamine, mida soovitab Fried oma "Unfallverhütung und Patentschutz'is", osutub mitte vajalikuks, nagu seda väidab Weber oma "Unfallverhütung und Patentschutz'is".

Eestis otsustatakse sundvõõrandamist igal üksikul juhul Vabariigi Valitsuse poolt vastava ministeeriumi ettepaneku. Sundvõõrandatud leiutise või patendi eest on patendinõutajal või patendiomanikul õigus esitada ja saada õiglast tasu kokkuleppel vastava asutisega; kokkuleppe mittesaavutamisel määrab tasu vastav komisjon.

d) Sundlitsents.

Nii nagu riik erandjuhtumeil võib üldsuse huvides murda läbi leiutaja keelamisõigusest, nii võib ka üksik isik teatud tingimustel kõrvaldada enda suhtes keelamisõiguse. Selleks õigustab teda kehtiva patendiseaduse § 19-da sundlitsents, kus öeldakse sõnasõnalt: "Peale kolme aasta möödumist arvates patendi allakirjutamise päevast võib igaüks asjast huvitatult nõuda litsentsi andmist patendiga kaitstud leiutise kasutamiseks, kui kuni selle nõude esitamiseni leiutis ei ole Eestis teostatud vabandatatavate põhjusteta ja patendiomanik keeldub andmast litsentsi patenteeritud leiutise kasutamiseks õiglase tasu eest ja tagatise vastu".

Sundlitsentsi andmise esimeseks tingimuseks on es-
 majoones avalikkuse huvi sundlitsentsi andmise vastu ja
 nimelt litsentsinõutaja huvi. Sellest avalikkuse huvist
 ei ole seaduses küll kõneldud midagi otsest, kuid seda
 võib järeldada sundlitsentsi põhjustest. Ta on enamalt
 jaolt majanduslikku laadi. Nii näiteks võib juhtuda, et
 keegi on parandanud patenteeritud leiutise, selle vana pa-
 tendi omanik aga ei luba leiutajale kasutada oma patenti.
 Kehtiva patendiseaduse § 14 järele tohib paranduse leiutaja
 kasutada enne avaldatud ja juba patenteeritud leiutist ai-
 nult siis, kui on saavutatud vastastikune kokkulepe. Sel
 juhul võib üldsus tunda huvi selle vastu, et leiutajale
 antakse sundlitsents, sest muidu võib patendiseaduseandluse
 poolt taoteldud üldise majanduse edendamine osutuda ainult
 näilikuks.

Kaubahinna alandamine mitme tootja omavahelises
 võistluses ei tohiks põhjustada sundlitsentsi andmist nõu-
 tajale. See oleks avalikkuse huvidele küll tähtis, kuid
 leiutajat meelitab leiutise avaldamisele just see asjaolu,
 et tal kogu patendi kehtivuse ajal on ainuõigus leiutise
 tööstuslikuks valmistamiseks, teostamiseks, kasutamiseks,
 müümiseks, levitamiseks ja töenduslikuks rakendamiseks
 (§ 7).

Teoreetiliselt vähem tähtsam, selle eest aga prakti-
 liselt peagu alati raskem, on otsustamine, kas pakutav tasu
 on õiglane. Hõlpsam, ühtlasi aga ka ebakindlam, on prakti-
 lises elus sageli kasutatav moodus, võtta pakkumise ja
 nõudmise keskmine. Nii oleks sundlitsentsi andmise korral
 õiglase tasu suhtes tähtis silmaspidada alammäära ja ülem-
 määra. Mainitud ülemmäär oleks seatud üles avalikkuse huvi-

de poolt; nimelt, kui leiutise kasutamist tuleb edendada avalikkuse huvides, siis ei tohi kallid maksud takistada tema laialdast kasutamist. Patendiomaniku huvi määrab alammäära, kuna ta igal juhul peab saama hüvituse ja nimelt sellise, mis vastab leiutise tähtsusele, nagu on öeldud seaduseski.

Eestis ei ole seni veel tulnud ette sundlitsentsi nõutamisi, kuna uus patendiseadus on selleks alles liig noor. Kuid tulevikuski ei tohiks olla palju niisuguseid sundlitsentsi nõutamisi, kus käitiseomanik leiutist, mida ta loeb kasulikuks ja mida ta seni ei kasutanud, nüüd tahaks teostada, patendiomanik talle seda aga ei luba.

Sundlitsents on Eestis uueks õiguse instituudiks, kuna ta võeti alles 24.septembril 1937.a. patendiseadusesse (RT nr. 79 - 5.oktoobrist 1937.a.). Enne seda seaduseandlus püüdis edendada üldsuse huve tugevama teostamissunniga. Selle järele võis vanasti patenti siis tühistada, kui patenteeritud leiutist ei olnud Eestis teostatud küllaldasel määral. Saksamaal, kus samuti nagu Eestis, esialgu puudus patendiseaduses sundlitsents, näitasid kogemused, et teostamissund surus leiutaja huvid liig tahaplaanile, kui neid võrrelda üldsuse huvidega. Selle läbi suruti maha leiutaja õhutus leiutise teatavaks tegemiseks ja sellega üheaegselt ka üldsuse õpetamiseks. (v.Schütz, "Inwieweit wirkt der Ausübungszwang fördernd oder hemmend?").

Sundlitsentsi läbi saavutetakse õiglane ja mõlemaid pooli rahuldav kokkulepe leiutajahuvide ja üldsuse huvide vahel. Patendi tühistamisest leiutise mitte teostamise tõttu on jäänud järele võrdlemisi vähe kehtiva patendiseaduse § 19-da 6-dasse lõikesse. See ei puutu teostamisse

omal maal, vaid on antud avalikkuse huvides ainuõigusliku sisseveo takistamiseks.

Leiutaja ei võlgne tänu oma saavutuste eest üksi endale, vaid ka ühiskonnale, kelle kultuursel pinnal on arenenud tema tegevus. Sellega on seletatav sundlitsentsi lähem käsitlemine.

Igatahes näib, et sundlitsentsi õiguseinstituut oma edaspidises arenemises võiks olla sobivaks vahendiks leiutaja hüvitamisel, samal ajal kindlustades üldsuse huve leiutise kasutamise suhtes.

4) Ühisleiutised.

Kehtiv patendiseadus ei puuduta lähemalt ühisleiutisi. Seal on öeldud ainult niipalju, et kui leiutis on tehtud mitme isiku poolt ühiselt, siis on neil õigus patendile ühiselt (§ 5, 3.as lõige). Edasi, kui patenti ühe leiutise peale nõutakse ühiselt mitme isiku poolt või kui patent on mitme isiku ühine omand, siis õiguste vahekorrad sellele leiutisele või patendile olenevad patendinõutajate või patendiomanikkude omavahelisest kokkuleppest (§ 6). Lähem korraldamine oleks olnud soovitav, kuna see üldine korraldamine ei osutu alati küllaldaseks. Kui käitise omanik näiteks palkab ametisse inseneri, tehes talle kohustuseks arendada välja ettevõtte üht kindlat ala, maksab talle palka ja annab kasutamiseks kõik käitise tehtud tööd, kogemused ja vahendid, siis kerkib üles küsimus, juhul kui insener teeb mõne leiutise, kumb neist on selle leiutise omanikuks. Kumb on õigustatud nõutama patenti, insener või käitise omanik? Kas üks pool võib tõsta teise patendinõutamise vastu kohtuliku nõude ja ühtlasi ka esitada protesti

patendiandmise vastu j.n.e. Nagu juba öeldud, on kõik need küsimused jäänud Eesti kehtivas patendiseaduses vastamata. Samuti ei ole mainitud küsimustes olnud veel kohtulikku otsust ja nii tuleb arvestada välismaa kohtupraktisist ja vastavat literatuuri. Nende reguleerimine on erisugune, olenevalt sellest, kas on tegemist "käitiseleiutisega", "teenistuseleiutisega" või "vaba leiutisega".

Käitiseleiutis on leiutis, mis tehakse mitme palgalise isiku ühistöös, kusjuures kasutatakse juba ettevõttes olevaid vahendeid ja kogemusi, nii et üksiku inimese isiklik osa jääb tahaplaanile.

Teenistuseleiutise teeb keegi palgaline isik oma töökohas talle määratud ülesannete täitmisel. Palgalise isiku leiutist väljaspool seda ülesannete piirkonda nimetatakse vabaks leiutiseks. Siin seisab palgaline leiutaja samal tasapinnal kui vaba leiutaja. Juhul, kui ettevõtja avaldab palgalise isiku selle leiutise ilma leiutaja nõusolekuta, on leiutajal samad vahendid kasutada, kui vabal leiutajal ebaseadusliku omastaja vastu.

Käesoleval ajal ei vaidle peagu ükski teadlane sellele vastu, et teenistus- või käitiseleiutise korral ettevõtja isikus tekib silmapilkselt teatav õigus leiutisele. Selle õiguse tekkimise teoreetilise põhjenduse üle valitseb aga mitmesuguseid arvamisi (Kändler, "Staatlicher Erfinderschutz", lehekülg 15; Engländer, "Angestellten-erfindungen", lehekülg 44; Hirsch, "Recht aus der Erfindung", lehekülg 64). Vastuvõetav seletus on antud Kisch'i "Handbuch'is" lehekülg 66, kus ta ütleb, on tõsiasi, et palgalise leiutistöö loob vahenditult leiutise omandamise ettevõtja isikus. Kõik need teooriad tulevad ühisele tule-

musele, et õigus leiutisele sünnib otse ettevõtja isikus. Käitiseleiutise, teenistuseleiutise ja vabade leiutiste vahel ei ole kindlat piiri. Mõnelt poolt eitatakse isegi käitiseleiutisi, nii näiteks Knorr, "Der Standpunkt des erfunderisch tätigen Angestellten zum Erfinderrecht".

Vanasti mängis palgaliste isikute leiutiste omandamine vastavas kirjanduses suurt osa. Nüüd puutub asi rohkem leiutajaausse ja palgalisele leiutajale maksetavasse tasusse. Tasumise õigus peab jääma ettevõtjale. Selle küsimuse kohta kirjutab Köttgen töös "Das Recht der Angestellten an der Erfindungen": "Enamus leiutisi tuleb käitisele. Seal töötatakse süstemaatilisel ja paljude vahendite kaasabil edusammude suunas, kusjuures mõnikord saavutatakse tõesti midagi suurt. Vastutav juhataja, kes arvestab oma käitise erilisi sihte ja vajadusi, määrab suuna teedele, millele tehakse vastavaid samme. Leiutamine on saanud kutsetööks, töötulemus leiutis on vastutasu, mida käitis ootab oma palgaliselt, kellele ta annab kasutada varustuse (kogemused, katsed, laboratooriumid, töökojad ja raha). Sagedasti palgalise isik omab vähem tähtsust edu suhtes kui tema töökoht. Siin lõikab üks võrdlemisi vähese vaevaga, mida teised on külvanud enne teda, seal peab teine alles ise kündma oma põldu. Siin leiab üks üksi oma tee, seal koos teistega. Sellest tööpõllust võrsub edu, ootamatu ainult kõrvalseisjatele, käitise piirkonnas aga plaanikindlalt taoteldud, ettevalmistatud ja läbiviidud. Nii muutub leiutis hoolsa kutsetöö tulemuseks; ta osutub lühema- või pikemaajaliste katsete pika rea lõpptulemuseks ega võrsu nagu Pallas Ateene salapärase imena õnnistatud isa peast".

Üldiselt valitseb palgaliste isikute leiutiste korrapärastamise suhtes lepinguvabadus, kitsendusega, et leping kaotab maksvuse, kui ta ei ole kooskõlas heade kommetega. Isay järele, "Patentgesetz", lehekülg 118, oleks leping, mille järele kõik leiutised, ka need, mis on väljapool ettevõtja tööala, kuuluksid ettevõtjale, vastolus heade kommetega ja oleksid seega kehtivuseta.

Mis puutub tasusse, siis ei tule see käitiseleiutise korral küll kõne alla. Teenistusleiutise korral oleks leiutajal õigus eritasu saamiseks ainult niisugusel korral, kui see on lepingus ettenähtud ja kui palgalise teenistustasu ei ole nii suur, et leiutamist võiks lugeda selle tasu eest sooritatavate ülesannete hulka.

Kui töölepingus ei ole ettenähtud palgalise leiutusi, siis välismaa õigusekorraldus lähtub neil korral seisukohast, kas leiutamistöö kujutab endast üht osa teenistuslepinguga ettenähtud tööst. Selle järele on tähtis, kas leiutis võrsus käitises palgalise kohustuste tegevuspiirkonnas või sellest täiesti sõltumatult.

"Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht" aastast 1930, 527, toob ära vastava saksa kohtuotsuse, kus öeldakse: "Juhul, kui puudub eriline kokkulepe või teenistusalaaline käsk, on esmajoonel tähtis, missugune seisukoht, töö- ja kohustustepiirkond on palgalisel isikul käitises. Kui keegi on ametis konstruktsiooni-, katsete- või mõnes muus sarnases osakonnas, on iseendast mõistetav, et ta tegeleb konstruktsioonide ja leiutisalaalaste parandustega, mis hiljem saavad ettevõtja omanduseks. Samuti teeb ka mõni teine kõrgem ametnik või palgaline isik asjasse puutuvaid parandusi ettevõtte kasuks.

Teistsugune on alluva ametniku või palgalise isiku seisukord, kelle töötingimused on teised. Siin tuleb tasu maksmine kõne alla. Kuid siin ei saa anda üldisi, igaks konkreetseks juhuks sobivaid põhimõtteid, vaid iga juhust tuleb arutada tema eriomaduste põhjal. Siin ei muuda asja palgalise isiku seisukoht ja sellega ühenduses olev kohustus, pühendada oma tööjõudu talle usaldatud tööalale. See on ja võib olla maksev ainult tema ülesannete piirides. Seda, mida ta on kohustatud tegema, peab ta tegema kogu usinuse ja püsivusega. Sellega ei ole aga öeldud, et kõik, millega ta tegeleb, langeb tema ametlike ülesannete piirkonda".

Vastavalt sellele loetakse leiutist teenistuseleiutisena ettevõtjale kuuluvaks või palgalise vabaks leiutiseks.

VI. Kokkuvõtt.

Väljudes leiutaja huvide kirjeldamisest ühelt poolt ja üldsuse omade kirjeldamisest teiselt poolt, püüdsin anda ülevaate sellest, kuidas eesti seaduseandlus katsub sobitada mõlemate vahel ja katsub luua õiguse, mis annab leiutajale küllaldase tõuke leiutise avaldamiseks ja sellega käsikäes käivaks üldise tööduse arendamiseks, ilma et üldsus selle tõuke läbi saaks kahjustatud. Ta püüab saavutada selle sihi seeläbi, et annab leiutajale leiutis-saladuse avaldamise tingimusel ainuõiguse. Sealjuures ta piirab seda ainuõigust ajaliselt, määrates selle kestvuseks 15 aastat, piirab leiutise liike, mille juures ainuõigus üldsuse huvides üldse on mõeldav, piirab teda lõpuks olemasolevate õiguste kaitsega (eelkasutamissoigus) ja erandjuhtumel tugevamate üldiste huvidega (sundlitsents

riigi ja üksikisiku huvides). Menetluse lihtsustamise ja leiutise avaldamise kiirendamise põhjusel annab ta ainuõiguse esimesele avaldajale ilma leiutise ekspertiisita. Ta annab aga leiutajale õigusvahendeid patendi nõutaja vastu, kes esitab ebaseaduslikult patendi nõutamisavalduse tema leiutise peale.

VII. Kasutatud kirjanduse nimestik.

Mõnikord on kasutatud allikad jäänud töös märkimata. Samuti mainin kasutatud kirjandusest ainult seda, mis käsitleb lähemalt töö sisu. Tuntud õpperaamatute, kommentaaride j.n.e. loetelust loobun.

- Allfeld, "Grundriss des gewerblichen Rechtsschutzes",
 Anderson, "Das Recht der Angestellten an ihren Erfindungen",
 Bücher, "Rechtswirkungen einschränkender Vertragsklauseln bei Übertragung des Urheberrechts",
 Callmann, "Erfindungsbesitz und widerrechtliche Entnahme",
 Damme, "Der Schutz technischer Erfindungen als Erscheinungsform moderner Volkswirtschaft",
 Damme-Lutter, "Das deutsche Patentrecht",
 Engländer, "Zur Theorie des Patentrechts",
 " , "Angestelltererfindungen",
 Elster, "Urheber-, Erfinder-, Warenzeichen- und Wettbewerbsrecht",
 Fried, "Unfallverhütung und Patentschutz",
 Häberlein, "Erfinderrecht und Volkswirtschaft",
 Hensel, "Begrenzung des Rechts an technischen Schöpfungen",
 Hirsch, "Recht aus der Erfindung",
 Isay, "Patentgesetz",
 " , "Der Rechtsgedanke des Patentschutzes",

- Kändler, "Der staatliche Erfinderschutz",
- Kisch, "Handbuch",
- Knorr, "Der Standpunkt der erfinderisch tätigen Angestellten zum Erfinderrecht",
- Kohler & Mintz, "Patentgesetze aller Völker",
- Köttingen, "Das Recht der Angestellten an den Erfindungen",
- Oelenheinz, "Das Recht der Erfindung",
- Osterrieth, "Lehrbuch des gewerblichen Rechtsschutzes",
- " , "Das Patentrecht in der Kulturentwicklung",
- " , "Wissenschaftliches Eigentum",
- Pilenko, "Das Recht des Erfinders",
- Potthof, "Urheberrecht",
- RT nr. 79,
- Schack, "Positives Benutzungsrecht oder Vorbenutzungsrecht?",
- Siemens, "Lebenserinnerungen",
- v.Schütz, "Inwieweit wirkt der Ausübungszwang fördernd oder hemmend?",
- Szyja, "Das Recht des Erfinders",
- Weber, "Begründet eine Schutzrechtsanmeldung ein Vorbenutzungsrecht",
- " , "Unfallverhütung und Patentschutz",
- Wirth, "Schöpfung von Erfindungen".